

๑๑๓๐๐ ป.ศ.

มูลกัมมัญฐาน

ฉบับโบราณดำเนกวัดราชาธิวาส

พระยาโกษากรวิจารย์

ผู้พิมพ์โฆษณา

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

๒๔๗๗

ราคาเล่มละ ๓ บาท

กรุงเทพฯ ฯ

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พาณิชย์สรรพคุณ

บางกอกน้อย

มูลกัมมัญจน

ฉบับโบราณสำนักวัดราชาธิวาส

พระยาโกษากรวิจารย์

ผู้พิมพ์โฆษณา

พิมพ์ ๑๐๐๐ ฉบับ

๒๔๓๓

กรุงเทพฯ ๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พาณิชย์สรรพคุณ

บางกอกน้อย

คำนำ

มุดกัมมฏฐานัน ^๕ ต้นฉบับเป็นหนังสือदानคฺวชอมเก่าแก่
อยู่ในตู้หนังสือदानในวัดราชาธิวาส ^๕ สร้างเมื่อจุลศักราช ๓๐๒๓
ถึงรัตน ^๕ (พ.ศ. ๒๔๗๗) จุลศักราช ๑๒๙๖ เป็นเวลา ๒๗๓ ปี
ต้นนิษฐานว่าจะเป็นหนังสือของเจ้าอาวาสวัดราชาธิวาส (วัดส้ม
ทราย) ในรัชกาลที่ ๓ ชื่อว่าพระอาจารย์ศรีหรือนาค ^๕ ที่มี
เกียรติคุณปรากฏว่า เป็นอาจารย์วิปัสสนาธุระ ได้รับพระราช
ทานสมณศักดิ์ว่า พระปัญญาวิคิตาเถร ฯ ต้นฉบับอ่านยากทั้ง
ทางอักษรทั้งทางภาษา ได้พยายามอ่านแล้วให้คัดออกเป็นอักษร
ไทย ^๕ สอบทานตามแต่จะพอเข้าใจความได้ ที่ไม่เข้าใจความ
ก็เขียนไปตามต้นฉบับ ^๕ จึงน่าจะมีผิดพลาดอยู่บ้าง ฯ

ข้อความในมุดกัมมฏฐานัน ^๕ ได้ทำบัญชีเรื่องไว้แล้ว พดิกอ่าน
ได้ตามประสงค์ ^๕ มีเนื้อความที่น่าสังเกตว่า ไม่ได้แสดงอารมณ์
ของกัมมฏฐานัน ๔๐ ดังฉบับอื่นๆ ฯ ^๕ ต่อจากบุพพกิจแล้ว กล่าว
ถึงวิธีเจริญพระพุทธคุณ ^๕ ปิติ ๕ อานาปานัสสติ กสิณ อรูป อสุภ
กายคตาสติ และวิธีเจริญวิปัสสนาโดยสังเขปเท่านั้น ^๕ ถ้าเทียบ
กับเนื้อความในวิสุทธิมรรค ^๕ จะเห็นได้ว่าต่างกันอยู่มาก ^๕ คือฉบับ
นี้แสดงเรื่องปิติ ๕ อย่างพิสดารและแสดงลักษณะของอารมณ์นั้น ๆ
เป็นดีเป็นดวงโดยมาก ^๕ แม้ในญาณ ๘ ก็แสดงลักษณะเป็นดีต่าง ๆ

กัน เป็นข้อที่น่าพิจารณาเพื่อทราบว่าจะมีความจริงเพียงไร ฯ

พระยาโกษากรวิจิตร (บุญศรี ประภาศิริ) เป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือด้วยความจำนงจะรักษาของเก่าไว้ให้ปรากฏอยู่ต้นกาดนาน และเพื่อผู้อ่านจะพึงเห็นได้ว่า วิธึบำเพ็ญกัมมัฏฐานในครั้งประมาณ ๒๐๐ ปีมาแล้วนั้น มีการสอนการศึกษากันอย่างไร ทั้งจะได้เป็นเครื่องสอดส่องจนการบำเพ็ญปฏิบัติจะเพาะคน ๆ ว่าได้ผิดต่างกับแบบฉบับนั้น ๆ อย่างไรบ้าง ฯ

อาคมะขออนุโมทนาในการที่หนังสือสำเร็จเป็นฉบับพิมพ์ขึ้นได้ ทั้งขอรับรองว่า ข้อคำต่าง ๆ ที่มีผู้เรียบเรียงไว้ คงมีสรรพคุณประจำอยู่ไม่มากนักเลย ถ้ารู้จักเลือกใช้ คงได้ประโยชน์จากตำรานั้นอย่างแน่นอน ฯ

พระธรรมวโรดม

วัดราชาธิวาส

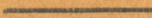
วันที่ ๓๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๗

บัญชีเรื่อง

ธรรมกถิ ๔	หน้า ๒
บุพพาทิดังขาร ๗	๓
ปติโพธ ๓๐	๔
ดับปายะ ๗	๔
วิตติแห่งภิกษุอันไปอยู่ป่า	๕
วิตติ ๕ ประการแห่งภิกษุฐานนายก	๖
พุทธานุสัตติกถา	๖
บุพพาทิดังขารและธมฺมยาจนา	๖
ลักษณะชุกทกาปัติ ๔	๗
วิตติ ๕	๗
ลักษณะชนิกกาปัติ ๘	๗
ลักษณะโอกกัณตีกาปัติ ๘	๗
ลักษณะอุพเพงกาปัติ ๘	๓๐
วิธีบำบัดโรค	๓๓
ลักษณะมรณาปัติ ๘	๓๓
ขอปัติ ๕ ให้เป็น ๘ ฐาน	๓๒
ลักษณะบัตถัทธิ ๔	๒๐
ลักษณะยุกตธรรม ๖	๒๐

ลักษณะกายิกดัช ๓	หน้า ๒๓
ลักษณะพุทธานุสัต์ติอุปจารด์มาริ ๑๐	๖ ๒๓
ด์มาริ ๒ ด์มาริ ๕ ด์มาริ ๔๐ ด์มาริ ๑๐ ด์มาริ ๓๗	๖ ๒๔
ธรรมเป็นคู่ปรับกับอธรรม	๖ ๒๔
ธรรมอันเป็นบ่คคะแะนิกคะ	๖ ๒๕
พระพุทธรุณ ๑๐ บท	๖ ๒๖
อานาปานัต์ตักกา	๖ ๒๗
ปุพพภาคปฏิบัตัแห่งผู้เจริญอานาปานัต์ตัก	๖ ๒๗
อุคคะนิมิตต์แห่งอานาปานัต์ตัก ๑๐	๖ ๓๐
ปฏิภาคนิมิตต์แห่งอานาปานัต์ตัก ๑๐	๖ ๓๐
วิธัันัตมหายใจ	๖ ๓๒
วิธัชออัปนา	๖ ๓๓
อัปนาโกศต	๖ ๓๖
อธิบายอัปนาโกศต	๖ ๓๖
วิธัรักษานิมิตต์	๖ ๓๗
อดัปายะ ๗	๖ ๓๘
วิธับำบัดโรค	๖ ๓๙
ความยากแห่งอานาปานัต์ตัก	๖ ๔๐
ที่หมายตมหายใจแะวิธักำหนดตม	๖ ๔๑
วิธัธิษฐานปฏิภาคนิมิตต์	๖ ๔๑

อินทรีย์บริสุทธิด้วยอาภार ๓๕	หน้า ๔๓
องค์ฌาน ๕ เป็นคู่ปรับกับห้วง ๕	,, ๔๔
กตัตถกถา	,, ๔๕
วิธีเจริญปฐวิกัตถิน	,, ๔๕
วิธีเจริญกตัตถินอีก ๘ อย่าง	,, ๔๘
อรุปกัมมัฐาน	,, ๕๐
ลักษณะอาภาส้านัญจายณะ	,, ๕๑
ลักษณะวิญญาณัญจายณะ	,, ๕๓
ลักษณะอาภิจัญญายณะ	,, ๕๔
อสุภกถา	,, ๕๘
อุคคหะนิมิตต์ในอุทฐุมาทกะ	,, ๕๘
ปฏิภาคนิมิตต์ในอุทฐุมาทกะ	,, ๕๘
อุคคหะนิมิตต์ในอสุภกถา	,, ๖๐
วิธีปฏิบัติในอสุภ	,, ๖๑
กายคตาสติ	,, ๖๒
ปฏิภาคนิมิตต์ในเกตสา	,, ๖๓
วิธีเจริญวิปัสสนา	,, ๖๖
ลักษณะแห่งญาณ ๘	,, ๖๘

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ตรุณฺติมุถฺตํ นวปคฺตเมกํ ทวยงฺกุรํ สคฺตผลตํ ฌปฺปณฺํ
ชานาติ โย ทฺวิปฺปภว ทฺวิสาขํ ชานาติ ปริยคฺติเมเสตโต ฯ
ตรุณฺติมุถฺตํ นิตานํ ปุคฺคโต วคฺตุ ๑ นวปคฺตคฺตํ นววิธา
ปณฺณคฺติโย ๑ ทวยงฺกุรคฺตํ กิริยาภิรียํ ๑ สคฺตผลคฺตํ สคฺตคา
ปคฺตคฺตํ ๑ ฌปฺปณคฺตํ ฌ อปคฺตคฺตํ มุจฺจชานานิ ๑ ทฺวิป
ปภวนคฺตํ สจฺจิตคฺคกคฺตคฺคกปฺปภวํ ๑ ทฺวิสาขคฺตํ โถกวชฺชปณฺณคฺติ
วชฺชสงฺฆาตํ ๑ เขกํ ตรุณฺติ ปณฺณคฺตํ วินยปฺปฏิกํ ๑ อเสตโต โส
ชานาติ ต. ต. อ. อ. พต. โภ. มาติ สคฺตคฺตํ ๑ ธมฺมา วุคฺตา ๑
เขวณฺจ โย ชานาติ โส นิพฺพานตฺตํ ๑ สคฺตคฺตํ ๑

ต. จคฺตาโร สคฺตปฏฺจชานา ๑ ต. จคฺตาโร สคฺตมฺ
ปฺปชานา ๑ อ. จคฺตาโร อธิทฺธิปาทา ๑ อ. ปณฺณจินทฺริยานิ
๑ ๑ พต. ปณฺจ พตานิ ๑ โภ. สคฺต โภชณฺจคฺตานิ ๑ ๑
ม. อฏฺสงฺคิโก มคฺโค ๓

ต. วิ. อ. เม. ก. ร. ส. ท. วิ. ๑ ต. สคฺตคฺตํ มุจฺจชานานิ ๑
วิ. วิปฺปตฺตํ นากมฺมุจฺจชานานิ ๑ อ. อฏฺจชานตฺตํ คฺติโย พุทฺธาทโย ๑
อ. อตฺตํ สคฺตํ สคฺตํ สคฺตํ ๑ ๑ เม. จคฺตาโร พุทฺธมฺวิหารา
เมคฺคาทโย ๑ ก. ทตฺตํ กตฺตํ กตฺตํ ๑ ร. จคฺตาริ อรูปา

วราณี ๑ ๑ ต. ทล อสุภกมุนานี ๑ ๑ ท. ทวคตัส-
กมมฐจ้านานี ๑ วิ. ทล วิปัสสนาณานานี ๑

นมามี รตนตุดย

ตมถวิปัสสนานัน ภาวณานมิโต ปรี
กมมฐจ้านัน ปวชชามิ ทูวิธมบี ยถากกม^๑ ๑
ตคถ ตมถตงคเห ดาว ทล กสิณานี ทล อสุภ
ทล อนุสัสติโย จตลได้ อปปมณณายโย เอกา ตมณ
เอก วอฐจ้านัน จคตาโร อรปปา เจติ ตคตวิเรน ตมถกมมฐ-
จ้านตงคโห ๑

รคจริตา โทสจริตา โมหจริตา สทฐาจริตา พุทธิ-
จริตา วิตถกจริตา เจติ ฉพิเรน จริตเกโท ๑ ปริกมมภาวณา
อุปจารภาวณา อปปนาภาวณา เจติ ติสได้ ภาวณา ตมถกมมฐจ้าน
โหนติ ๑ ปริกมมภาวณา อุปจารภาวณา เจติ ทูวิธา ภาวณา
วิปัสสนากมมฐจ้านเน โหนติ ๑

ตคถ ตมถกมมฐจ้านานี วณณยิสต์ดามี ๑ ตมจคตาสต์-
กมมฐจ้านานี ตมถตงคเห โหนติ ๑ ตคถ พุทธานุสัสติกมมฐ-
จ้านานี ดาว วณณยิสต์ดามี ๑ ปริกมมฐอุปจารภาวณานี ๑ พุทธา-
นุสัสติกมมฐจ้านเน โหนติ ๑

ในกรรมฐานเจ้าทั้งมอญนี้ มีธรรมคคิ ๕ ประการ คือ ปุพพา-

๑ อภิธมมฐตงคทปาลี หน้า ๕๐ ๑

ภีดังขาร ๑ ธมฺมยาจนา ๑ ธมฺมวอฏฺฐาน ๑ ธมฺมวิกุพฺพนา ๑ ๑
ปฺพพาภีดังขารมี ๗ ประการ คือ ตีตวิโสธนา ๑ อจฺยเทสฺนา ๑
ปตฺตงฺกาภุชนา ๑ อคฺคตฺถนินฺยาตนา ๑ คปฺปฺปรายนตา ๑ จตุรฺรจฺจา
ริฏฺฐาณา ๑ ตทริมฺมุคฺคตา ๑ ๑

ตีตวิโสธนา ได้กิริยาอันพระโยคาวจรเจ้าชำระยังดีด & ประการ
มีปาฏิโมกข์ตั้งวรดีดเป็นคั่น ๑ อจฺยเทสฺนา ได้กิริยาอันโยคา
วจรเจ้าแต่งยังเครื่องดมมา ๕ โภฏฐาต แล้วดมมาแก้แก้เจ้า
ทั้ง ๕ ๑ ปตฺตงฺกาภุชนา ได้กิริยาอันโยคาวจรเจ้านั่งพับพระเนง
เชิง ๑ อคฺคตฺถนินฺยาตนา ได้กิริยาอันโยคาวจรเจ้ามอบเวทน
ให้แก่แก้เจ้าทั้ง ๕ ๑ คปฺปฺปรายนตา ได้กิริยาอันโยคาวจรเจ้า
เอาแก้เจ้าทั้ง ๕ เป็นที่ฟัง ๑ จตุรฺรจฺจา ริฏฺฐาณา ได้กิริยาอัน
โยคาวจรเจ้าอธิษฐานยังองค์พยาน & ประการ ๑ ตทริมฺมุคฺคตา
ได้กิริยาอันโยคาวจรเจ้าให้จิตต์ใจน้อมลงในคุณแก้เจ้าทั้ง ๕ ด้วย
ดำมารถบริกรรมแดมนดีการ ๑ เมื่อว่า ตีตวิโสธนานั้น ได้ปารี
สุทฺธิดีด & ประการ คือ ปาฏิโมกข์ตั้งวรดีด อินทริยตั้งวรดีด อาชฺว
ปารีสุทฺธิดีด บัจฺยตฺถนินฺตตีตดีด ๑ เมื่อว่า ปาฏิโมกข์ตั้งวรดีด
มี ๒ ประการ คือ จาริตตดีด ๑ วาริตตดีด ๑ ๑ เมื่อว่า
จาริตตดีดนั้น ได้แก้ตั้งทั้งหลายอันเหต้อกว่าปาฏิโมกข์ตั้งวรดีด
คือได้ชุกทานุชุกทกวัตรอันน้อยอันใหญ่ ดมด้วยคำอันพระเจ้า
เทศนาว่า “อิทํ กตฺตพฺพํ อิทํ การิตฺตพฺพํ” ๑ เมื่อว่า วาริตต-

ดัดนั้น ได้อาบคคิขันธ์ ๕ แดอาบคคิขันธ์ ๗ อันพระเจ้า
 เทศนาในปาฏิโมกข์ทั้ง ๒ ว่า "อิทัง น กคฺคตพฺพํ อิทัง น การิตพฺพํ"
 นั้นแต่ ๑ เมื่อว่า อินทริยดั่งวรรดัดนั้น ได้กิริยาอันภิกษุรักษายัง
 อินทริยทั้ง ๖ มัจจกฺขนฺทรียเป็นคัน ดมด้วยคำอันพระเจ้าเทศนาว่า
 ยุคมคฺต นั้นแต่ ๑ อาชวปาริสูตฺธิดัดนั้น ได้โยนิโสมนดิการอัน
 ภิกษุแสวงหาบัจจยชาติ ๔ ด้วยก่าตังเพียรอันชอบแล้วแดบริโภค
 นั้นแต่ ๑ เมื่อว่า บัจจยต้นนิตฺตคิตฺตนั้น ได้กิริยาอันภิกษุรับเขา
 ยังบัจจยชาติ ๔ ประการอันชอบแล้วแดบริโภค ดมด้วยคำพระเจ้า
 เทศนามาในคถกคฺคสุตฺรแดงนทุปมสุตฺรแดงนยปิฏก อันมีในเสนาสน
 ษณ์โพ้นแต่ ๑

โยคาวจรเจ้าคนใดจะภาวณา ให้ชำระดีดทั้งหลายโดยดั่ง
 กถาวมาแต่ภายหลังนั้นแต่ ๑ คตฺตปติโพธ ๑๐ ประการแดงดปฺปายะ
 ๗ ประการ ดมดั่งคำพระเจ้าเทศนาไว้ว่า

อาวาโส จ กุถํ ตาโก คโน กมฺมณฺจ ปณฺจมนํ
 อทฺธานํ ฌาติ อาพาโร คนฺโถ อิทฺฐิติ เต ทถิ ๑

ดตฺตปฺปายะ ๗ คื่อว่า

อาวาโส โคจโร ภสุตํ ปุคฺคโต โภชนํ อุตฺต
 อิรียาปโกติ สคฺคเตเต อตฺตปฺปายะ วิวชฺชเย ๑
 สปฺปายะ สคฺคต เตเวถ เหวณฺหิ จ วิวชฺชิตอ
 นจิเรเนว กาเตน โหติ ภสุตฺติ อปฺปนาติ ๒ ๑

๑ วิสุทฺธิมกฺก หน้า ๑๑๒ ๑ ๒ วิสุทฺธิมกฺก หน้า ๑๖๐ ๑

เจ้าคนอนจะภาวนาเป็นอาทกมมหน เมื่อไปภาวนานัน ให้
 เอาจังดีหายคนใดคนหนึ่งอันเป็นดีมานดูจริตแล้ว เข้าไปดูเจ้าคน
 เปนกรรมฐานนายก อันอยู่ในป่ากัถ อยู่ในวิเวกดูญญาคารกัถ
 แม่นว่าจะเข้าไปกระทำเพียรด้วยคนกัถ เพิ่งว่าเขายังภิกษุตนหนึ่ง
 ไปด้วยจึงดี เหตุว่าไปกระทำเพียรนี้ เพื่อกว่าเทสหาอาบคทุก ๆ
 คำจึงดี ด้วยเหตุว่าอาบคปาศิตคียทุกกฎแดทพภาสิตคนหากต้อง
 เกิดแต่ดีมูฐาน ๖ อันเป็นดีจิตตกแเดอจิตตก ภิกษุเจ้าคนมีบุญญา
 จิตอยู่ในบมมีเพ็งประมาทในอาบคฝุ่นแเด ๖ เมื่อจกออกไปอยู่ป่า
 หวดหนน แดงเคืองดมมาแแกแแกเวาทาง ๕ มีพระพุทเจ้าเป็นเค้า
 แดงดมมาแแกบชฌายอาจารย์ แดงขเจ้าทงหลายบริบูรณแเด
 สะพายบาตร แเดถอกตตด้วยคนแเดวระถถึงคำสอน พระเจ้าบทว่า
 “รุกขมุดเส่นาดัน นิสสัย ปพพชชา” นั้นแเดวออกไปอย่าปาก
 ด้วยผู้ใดหนึ่ง จำเรญกรณไปใจ ๆ ครอบค่อเทอถึงป่าอันเป็นที่อยู่
 ที่กระทำเพียรน ครนวางแแกปดงบาตรแเดกตโตไวในทศอรแเด
 ปุณานิต์ทนะแเดแเดหนึ่งอยู่จำเรญปริตอันใดอันหนึ่งเป็นมกต ภาวนา
 พุทษคุณแเดเมตตาพรหมวิหารแเดหรงนำอุทคให้ไปแแกตั้งคทงหลาย
 แเดวแเดดมาทานเอาวตรอันใดอันหนึ่งแเดวแเดอยู่ ดมด้วยคาถา
 พระเจ้าว่า

“คหิ คหิ รุกขมูเต นิสินฺหา รุกขมูติกา
 ภาวนนฺติ ภาวนํ ยตถ วิหารเ ปวเน สุกฺ” นี้แเด ๖

แล้วจึงเขาไปตั้งเจ้าคนเป็นกรรมฐานนายก เพื่อจกยงวตรอนใหญ่
อนนอย แล้วแต่อยเพื่อจกบนเอากรรมฐานแต่ ๗ อนนวยางวตร
แห่งภิกษุอันไปอยู่ป่าแล้วเท่านั้นแต่ ๗

อนึ่งเจ้าจะวายังวตรแห่งพระมหาเถรอันเป็นกรรมฐานนายก
ก่อนแต่ ๗ เจ้าคนเป็นกรรมฐานนายกนั้นพึงประกอบด้วยวตร
ทั้งหลาย ๕ ประการ คือ “กาเดิน กาด วดฺเดิน วดฺดี ปมา
เนน ปมาณี สปุบายเณ สปุบายิ กมฺเมน กมฺมิ สฺซทฺทฺชฺนติ
อาจริเณ จินฺนเคตพฺพ” ๗ อนึ่งว่าจายังวตรอนนเป็นอันดับก่อนแต่ ๗

พุทธธานุสฺสติกถา

บัดนี้จักจายังกรรมฐานภาวนาเจ้าก่อนแต่ ๗ ถ้าตั้งมก
กรรมฐานเจ้า ๕๐ ทัด เราจักจายังพุทธธานุสฺสติกถากรรมฐานเจ้าก่อนแต่
ในพุทธธานุสฺสติกถากรรมฐานเจ้านั้น มีธรรมคติ ๕ ประการ คือ
ปุพฺพภาณิสฺสขาร แดธมฺมยาจนา ธมฺมวฏฺฐาณ ธมฺมวิภุพฺพนา แต่ ๗
ปุพฺพภาณิสฺสขารมี ๗ ประการ หากได้ว่าแล้วแต่กายหลังโพ้นแต่ ๗
บัดนี้จักจายังปุพฺพภาณิสฺสขาร แดธมฺมยาจนาถัดกับด้วยกนก่อนแต่ ๗
แดนไปหนาคณว่าจักภาวนาเมื่อได้ว่าไปทุกทีเถิด: ผู้ชาจกตั้งวาง
ยังบัญญัติแห่งชานมชฺชวตเป็นประธานแก่แถวเจ้าทั้ง ๕ บัดนี้แต่
ขอแถวเจ้าทั้ง ๕ เป็นที่เพ่งแกชาบดินเถิด ๗ ในอิริยาบถอนชานน

ข้าจกจำเรียมยังพุทธานุสัถศีกรรมฐานเจ้า เพื่อจะให้โดยงมิตเจ้า
 ๕ แดยกุศธรรมเจ้าทั้ง ๖ ดุซธมารีเจ้าแท้คิด ๑ แต่มีว่า
 ข้ายังมิตโดยงมิตเจ้าทั้ง ๕ แดยกุศเจ้าทั้ง ๖ ดุซธมารีเจ้าแท้ตงน
 แม้นว่าชนชาชาติจงให้ขาด เดอดชาแห่งหน่งชาเบอยกระดุกชาแตก
 กัจงให้แห่งให้เบอยให้แตก เมื่อใดชีวิตข้ายังเป็นไปข้ายังจัก
 กระทำเพียรเอาให้เคียงมิตเจ้าทั้ง ๕ แดยกุศเจ้าทั้ง ๖ ดุซธมารีเจ้า
 แด ๑ อิติปี่ โส ภควา อรหิ สมนุสาสมพุทโธ วิชชาจรณ-
 สมุปนฺโน สุกโค โสภวิฑู อหุคฺคโร ปุริสทมมสารถิ สคฺคา เทว-
 มนุสฺสดานิ พุทฺโธ ภควาติ ๑ ๓ ที่ ๑ แล้วว่า พุทฺโธ ๑ ๓ ที่ ๑
 แล้วทออดสติไว้ในหทัยวัตถุ แล้วตั้งสติให้ตั้งให้งามแล้วจึงบริกรรม
 บทว่า พุทฺโธ พุทฺโธ ๑ ๓ ที่ ๑ แล้วมนสิการ ว่าบทพุทฺโธเจ้า
 ได้คุณพระเจ้าทั้งมวญเป็นคั้นว่า อรหิตคัมคคญาณ อารตวิ-
 ชยญาณ แดดีัพพัญญุคญาณ แดมนสิการตั้งนี้ไปใจๆ ให้จิตค
 ใจหตั้งน้อมตงในคุณพระเจ้าบทว่า พุทฺโธ นั้นไปใจๆ ในอิริยาบถ
 ๕ นั้นแล้ว จึงบริกรรมว่า พุทฺโธ ๓ ที่ แล้วจึงชอยัง
 ชุททกาศีติเจ้าว่าตงนี้ว่า ข้าชอยังชุททกาศีติเจ้า จงมาเกิดปรากฏ
 ในจักชุตวาร กายทวาร มโนทวาร แห่งข้าบดินเกิด ๑ ชอ ๓ ที่
 ดำฐ ๓ ที่ ๑ แล้วทออดสติไว้ในหทัยวัตถุช้อยมคียงชุททกาศีติเจ้า
 ชนจะเกิดในกายเนอดนทั้งมวญนั้นเกิด ๑ ด้วยแทชุททกาศีติเจ้า
 ยังมี ๔ ประการ ชนึ่งเกิดหนึ่งนิ้วพองแเดเด็นชนดุกเป็นตงอามน้ำ

หนึ่งเกิดเป็นดงขี้เรือข้ามดงอกนหนกยงม หนึ่งเกิดตหัวใจแดงกาย
 เป็นดงไม้อนบักไว้ที่กลางด้ายน้ำไหลต้นระววยในที่น้ำไหลนหนกม
 หนึ่งเกิดเป็นดงน้ำปีศาจไถนหนกม หนึ่งเกิดเป็นดงหัวอกเตให้ดัด
 ทองนอยหนกยงม หนึ่งเกิดทกขทวตวเป็นดงไฟดงนหนกม ๑
 เกิดเป็นดงดมพดขทวกาย ๑ เมื่อว่าดงนกส้มด้วยคำว่า "โอกุ-
 กนุติกอ อุมิเวโค ยถา" นนเด ๑ ขอโอกนกติกามีติเจ้าได้แต่
 จิงมวดไวดงดำแดงแดงแค้หลังนหนกม ๑ บัดนี้จะปฏิบัติบูชาคำ
 ดอนพระเจ้าในหึ่งอุพเพงคาบิตีเจ้าก่อนเด ขอแก้วเจ้าทง ๕ เป็น
 ทพงแก่ชาบคนกอนเกิด ๑ พุทโร ๓ ที่ ตำรุ ๓ ที่ ๑ ผู้ข้าขอยัง
 อุพเพงคาบิตีเจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร กายทวาร มโน-
 ทวาร แห่งชาบคนเกิด ๑ ๓ ที่ ๑

ด้วยแท้อพเพงคาบิตีเจ้ายังมี ๘ ประการ คือ หนึ่งเกิดพอ
 กายเนอคนทงมวดนหนกม หนึ่งเกิดเค้นเหยง ๑ ขนแดงุก
 แด้นไปนหนกม หนึ่งเกิดรอนทงตวทงมวณทวกลงดงแดงหัวแดงเอด
 แดทงนอยกม หนึ่งเกิดแด้บแด้รอนเป็นไอชนทงตวเป็นดงไอเข้า
 รอนกม หนึ่งเกิดปอดบิตทงแดงปอดนงเป็นดงเป็นดงหนกม
 หนึ่งเกิดตุกายเนอคนนอยแดงขงกม หนึ่งเกิดหนกแดงชาแดงน
 บักเอดหัวเป็นดงไซงกม หนึ่งเกิดเป็นดมารีหนกแดงนอย
 บได้ปากกม ๑ ดานยทง ๘ อนดงวามาน ดาวคนเกิดแดงน
 ดงอนดามอนดอิน ดาวคนเกิดหาดยกม ๑ มีว่าดงดัยแท้

เจ้า ๑๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ๑ ข้าขอโอกนฺติกาบีติเจ้า ขอไปรเวต
 ฌรณาบีติเจ้า อันนช่อว่าขออนุโดมแด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ขอแต่
 ฌรณาบีติเจ้าดำดับตงมารเวตชุกทกาบีติเจ้าั้น ชื่อว่าขอปฏิโดม
 แด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ขอชุกทกาบีติเจ้าแล้ว ขอโอกนฺติกาบีติเจ้า
 ขอฌรณาบีติ ขอชณิกาบิติ ขออุพเพงคาบีติเจ้า ชื่อว่าขอด้บ
 อนุโดมแด ๑ ขอฌรณาบีติเจ้าแล้ว ขอโอกนฺติกาบีติเจ้าแล้ว
 ขอชุกทกาบีติเจ้าแล้ว ขออุพเพงคาบีติเจ้าแล้ว ขอชณิกาบิติเจ้า
 แล้ว ขอเช่นนี้ชื่อว่าขอด้บปฏิโดม ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ขอชุกทกาบีติ
 ขอโอกนฺติกาบีติ ขอฌรณาบีติ ขอบีติเจ้าทั้ง ๓ นี้ ให้เกิดพร้อม
 กันในขันธ ๕ ขอชณิกาบิติ ขออุพเพงคาบีติ ขอบีติเจ้าทั้ง ๒ นี้
 ให้เกิดพร้อมกันนในขันธ ๕ อันนช่อว่าขอค้บอนุโดมแด ๑ ขอ
 ฌรณาบีติ ขอโอกนฺติกาบีติ ขอชุกทกาบีติ ขอบีติเจ้าทั้ง ๓ นี้
 ให้เกิดพร้อมกันนในขันธ ๕ ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ขออุพเพงคาบีติ ขอ
 ชณิกาบิติเจ้าทั้ง ๒ นี้ เกิดพร้อมกันนในขันธ ๕ อันนช่อว่าขอค้บ
 ปฏิโดม ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ขอบีติเจ้าทั้ง ๕ ให้เกิดพร้อมกันนในขันธ ๕
 อันนช่อว่าขอรวบอนุโดมแด ๑ ขอแต่ฌรณาบีติเจ้าตงมารเวตเทา
 ชุกทกาบีติเจ้า ขอทั้ง ๕ ให้เกิดพร้อมกันนในขันธ ๕ ขอฉนช่อว่า
 ขอรวบปฏิโดมแด ๑ อันนช่อว่าขอ ๘ ฐานแด ๑

อนึ่งจกจ่ายังดกษณะอนเขายังบีติเดเมื่อจกเขานัน บริกรรม
 ว่า พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าขอชุกทกาบีติเจ้า จงมาเกิดในขันธ ๕ แห่ง

๒๒๕
ชาวคนเกิด ๑

ข้าจกเขายังชุกทกาศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๕ คำ
 จิตแฉะจึงออก ตัญญาให้ชาวมืดออกนหนในที่แฉะแห่ง ๕ คำหมาก
 เกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าขอชณิกาศปิตีเจ้า จงมาเกิดในชนธ์ ๕ แห่ง
 ชาวคนเกิด ๑ ข้าจะขอเข้าชณิกาศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากิน
 หมาก ๕ คำจิตแฉะจึงออก ตัญญาให้ชาวมืดแฉะแห่ง ๕ คำ
 หมากนหนเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าขออิกกนคิกาศปิตีเจ้า จงมา
 เกิดในชนธ์ ๕ แห่งชาวคนเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจกเขายังอิกกน-
 คิกาศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณกินหมาก ๕ คำจิตแฉะจึงออก ตัญญา
 ให้ชาวมืดออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าขออุพเพงคาศปิตีเจ้า จงมา
 เกิดในชนธ์ ๕ แห่งชาวคนเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจกเขายูพเพงคาศ-
 ปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๕ คำจิตแฉะจึงออก ตัญญา
 ให้ชาวมืดออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าขอผรณาศปิตีเจ้า จงมา
 เกิดในชนธ์ ๕ แห่งชาวคนเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจกเขายังผรณา-
 ศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๕ คำจิตแฉะจึงออก ตัญญา
 ให้ชาวมืดออกเกิด อนนขอเข้าอนุโธม ๑ อนึ่ง พุทฺโธ ๓ ที่
 ข้าจกเขายังผรณาศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๑๐ คำจิตแฉะ
 จึงออก ตัญญาให้ชาวมืดออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจกเขายู
 พเพงคาศปิตีเจ้าอยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๑๐ คำจิตแฉะ
 ออก ตัญญาให้ชาวมืดออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจกเขายัง

โลกกนัติกามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้ง
 ออก ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยัง
 ๓๒กนัติกามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้งออก
 ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยังซุททกามี๓๒
 เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้งออก ด้ญญาให้
 ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ ๓๒ชื่อว่เขำปฏิตอมเด ๑ พุทฺโร ๓ ที่
 ซำจกเขำยังซุททกามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัด
 แต่จ้งออก ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจก
 เขำยังโลกกนัติกามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่
 จ้งออก ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำ
 ยังฌรณามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้งออก
 ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยัง๓๒กนัติกามี๓๒
 เจ้าอยู่นานประมาณว่ากนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้งออก ด้ญญาให้
 ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยังอุพเพกคามี๓๒เจ้าอยู่
 นานประมาณกนิหมาก ๓๐ คำจัดแต่จ้งออก ด้ญญาให้ซำรุเมื่อ
 ออกเกิด ๑ ๓๒ชื่อว่เขำดับอนุโตมเด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจก
 เขำยังฌรณามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณว่า ๓๐ คำหมากแต่จ้งออก
 ด้ญญาให้ซำรุเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยังโลกกนัติกามี๓๒
 ๓๒กนัติกามี๓๒เจ้าอยู่นานประมาณ ๓๐ คำหมากแต่จ้งออก ด้ญญาให้ซำรุ
 เมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโร ๓ ที่ ซำจกเขำยังซุททกามี๓๒เจ้าอยู่นาน

ประมาณว่า ๓๐ คำมากแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑
 พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจักเขายังอุพเพงคาบตีเจ้าอยู่นานประมาณว่า ๓๐
 คำมากแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่
 ข้าจักเขายังชฌิกาบตีเจ้าอยู่นานประมาณว่าเกินหมาก ๓๐ คำจัดแล้ว
 จึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ อนันชื่อนว่าเข้าดับ
 ปฏิโมแดน ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจักเข้าชุกทกาบตี โอกันตिका
 ฆรณาบตีเจ้าทั้ง ๓ ตุกนพร้อมกันอยู่นานประมาณว่าเกินหมาก ๓๐ คำ
 จัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้า
 จักเขายังชฌิกา อุพเพงคาบตีเจ้าทั้ง ๒ นพร้อมกันอยู่นานประมาณ
 ว่าเกินหมาก ๓๐ คำจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกนั้นเกิด ๑
 อนันชื่อนว่าเข้าดับอนุโตมแดน ๑ พุทฺโธ ข้าจักเขายังฆรณา โอก-
 กันตिका ชุกทกาบตีเจ้าทั้ง ๓ ตุกนพร้อมกันอยู่นานประมาณว่า ๓๐
 คำมากจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ พุทฺโธ
 ข้าจักเขายังอุพเพงคาบตี ชฌิกาบตีเจ้าทั้ง ๒ ตุกพร้อมกันอยู่นาน
 ประมาณว่าเกินหมาก ๓๐ คำจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อ
 ออกเกิด ๑ อนันชื่อนว่าเข้าดับปฏิโมแดน ๑ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจัก
 เขายังบตีเจ้าทั้ง ๕ นพร้อมกันอันเป็นอนุโตมอยู่นานประมาณว่า ๓๐
 คำมากจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ ข้าจักเข้า
 ยังบตีเจ้าทั้ง ๕ นพร้อมกันด้วยอันเป็นปฏิโมมอยู่นานประมาณว่า ๓๐
 คำมากจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๑ อนันชื่อนว่า

เข้ารวบปฏิโตมแด ฯ

เขาตั้งหนีวาทูกโดยงกตาแข่งเขาชนถึงหม้อเขาหนึ่งต้องหม้อเขา
 ฝว้างแข็งไม่อ่อนแท้ เขาชนถึงนาทหนึ่งต้องนาทที่เกิด ฯ เขา
 ตั้งหนีอยู่สบายแล้ว จึงเข้าตง ๓๐ คำหมาก เข้า ๘ คำหมาก
 เข้าที่ ๘ คำหมากให้ได้ ๘ ถานก่อน ฯ ฝว้างอยู่สบายแล้ว เข้าตง
 ๕ คำหมากให้ได้ ๘ ถานก่อน ฯ เต้าเข้าตง ๓ คำหมากให้ได้ ๘ ถาน
 อยู่ให้ชำนาญชมนานก่อน ฯ ฝว้างเสพอารมณอันใดอันหนึ่งให้
 บังเกิดอดบาย เขาไปสู่ที่ตั้งคพิจารณาตุงธรรมก่อน ฯ ฝว้าง
 ตูกโตเกิดบมิเป็นปกคียงแข็งแท้ เขาชนถึงหม้อเขาหนึ่งกต
 ครั้นไปสบายแล้ว เขายังกาดชนถึงนาท ครั้นว่าอยู่สบายแล้ว
 เข้าตงตงเก้านเกิด ฯ เมื่อเขาธรรมพระเจ้าให้ไปน ๘ ถานแล้ว
 พัดเข้าหตายเต้าหตายที่ตง มีอนันตังษ ๘ ประการแด ฯ อนึ่ง
 ให้รูจักธรรมพระเจ้าอันเป็นแตกต่างว่าธรรมยาจนา อนึ่งคือให้
 ธรรมเจ้าเกิดชำนาญชมนานแต่อยู่สบายด้วยวดี ๕ ฯ อนึ่งชื่อว่า
 พยาริกให้หายด้วยธรรมววิฐาน อนึ่งชื่อว่าให้รูยงดกษณะปัจจุ
 บัญฐานปทัฐานแห่งวดี ๕ ประการ อนึ่งคือว่าให้เกิดยังปหาคัพพ
 ธรรมพระเจ้า อันเป็นปราบปรัดด้วยตังคระวิกขัมภนปหานแด อนึ่ง
 คือว่าให้ธรรมพระเจ้าเป็นปรีปากะคือว่าบมิได้ให้ยังอกุศลธรรมแทรก
 ได้ อนึ่งคือว่าเข้าอยู่มั่นให้สบายแต่เกิดยังอารมณ ๕ ประการด้วย
 ธรรมววิฐานแด ฯ

ฌีว่าจำเริญยังมีเจ้าไปแต่บักใจตั้งฐานเป็นอุทฺตจจะชนเข้าง
 ฌนิกามีคิตต์มารีอุพเพงคามิตต์มารีเจ้าแด่โพชฌงค์แตธาตุ & เกิด ๗
 เข้าวาดังนี้ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจักเข้างฌนิกามีคิตต์มารีเจ้าแด่อุพ-
 เพงคามิตต์มารีเจ้า พร้อมกันอยู่ยาวนานประมาณตะวันเที่ยงแล้วจึง
 ออก ตัญญาให้ขารูเมื่อออกเกิด ๗ พุทฺโธ ๓ ที่ ผู้ข้าจักเข้าง
 ยังโพชฌงค์เจ้าทั้ง ๓ คือว่าบ่ดีถริตัมโพชฌงค์ตัมมารีตัมโพชฌงค์
 ฌนุกชาติตัมโพชฌงค์ เจ้าทั้ง ๓ นั้นพร้อมกัน อยู่ยาวนานประมาณตะวัน
 เที่ยงแล้วจึงออก ตัญญาให้ขารูเมื่อออกแล้วแห่งตะวันเที่ยงนั้น
 เกิด ๗ พุทฺโธ ๓ ที่ ข้าจักเข้างตัมมารีเจ้าอนันันในธาตุทั้ง ๕ คือว่า
 ปฐวี อาโป เตโส วาโย ธาตุเจ้าทั้ง ๕ พร้อมกันอยู่ยาวนานประมาณ
 ว่าตะวันเที่ยงแล้วจึงออก ตัญญาให้ขารูเมื่อออกเกิด ๗ ครั้นว่า
 เข้าแล้วทออดดีไว้ในหทัยวัตถุแล้วอธิษฐานยังจิตต์ใจอันกล้าอัน
 แข็งอันเบาออกจากฌนัธ ๕ ขอดตมารีเจ้าอันหนักอันตุมมาตณนให้
 มาเกิดในฌนัธ ๕ ว่าดังนี้ ข้าขอขงกรรมเจ้าอันกล้าอันแข็ง อันให้
 จิตต์ใจพุ่งตั้งฐานนออกจากฌนัธ ๕ แห่งข้า ให้ข้าอยู่ตบมายบัตนเกิด ๗
 ขอไปได้ตองที่ตามทัน ข้าขอตมารีเจ้าตูกหนักตูกตุมมาต จงมา
 เกิดในฌนัธ ๕ แห่งข้าบัตน ให้ข้าอยู่ตบมายด้วยกรรมพระเจ้าตูกตบมาย
 เกิด ๗ ขอให้ตบมายใจเกิด ๗ เข้างตงนอยตงนคั้นเมื่อใด ครั้นว่า
 เข้างตมารีเจ้าอนันันในโพชฌงค์ แดตตมารีเจ้าอนันันในธาตุทั้ง ๕ กล้า
 แข็งเมื่อใด จิตต์ใจอันพุ่งตั้งฐานนจึงระงับอยู่คี่แล้วอย่าเข้างกรรม

ผดจกรแดงเกยบนนกกม ๑ อนึ่งเกิดเป็นถังกายเนื้อคนทงมวญ
แต่หัวนเป็นดงปดงกนนกกมแต่ ๑

ว่าพุทโร ๓ ที่ สารี ๓ ที่ ๑ ข้าของกายชุกตา จิตชุกตา
เจ้า จึงมาเกิดในจักขุทวาร ๑ ด ๑ แห่งข้าบคนเกิด ๑ ด้วย
แต่กายชุกตา จิตชุกตาเจ้ายม ๓ ประการ ๑ อนึ่งเกิดตกายเนื้อ
คนนนเหยยดแดงชนนกกม ๑ อนึ่งเกิดตกายกมแดงเป็นดงบुकคด
เขียนไว้นนเดหายใจชนนกกม ๑ อนึ่งเกิดเป็นดำริดกายเนื้อคน
แต่จิตศใจดงหนกอยู่ดบายนกกม ๑ ประเภทแห่งยุคธรรมเจ้า
ทงมวญนงเกิดต่างกว่าทวามานกยมมแต่ ๑ นีว่าเกิดแดงต่าง
กว่าอนกถาวมานแท จึงอธิฐานตุงถถาวมาแต่ดงแต่บคเจ้า
โพนเกิด ๑ บมีว่าเดยหากไดว่าแต่บคเจ้าแจงแต่ด ๑ ขอ
ยุคธรรมเจ้าได้แต่ ๑ ขอเต่าให้เป็น ๘ ถานก่อน ขอ ๘ ถาน
แต่ จึงเข้าให้เป็น ๘ ถานดงขอบคเจ้าโพนเทอญ ๑ นีว่าตูกโต
ยงกตาแข่งแท เขาชนเมอถง ๓๐ คำหมาก นีว่ายงกตาไม่อ่อน
แท เขาถงหมอเขาหนงดงหมอเข้าโพนไปอ่อนไปดบายแท เขา
ถงนาทโพน ๑ ครนว่าอ่อนแทแต่อยู่ดบายแต่เข้ารัดตงมาโดย
ถาดบรวดคำหมากหนง จึงไวดเขาชนเขาตงให้เป็น ๘ ถานอยู่
ให้ชานานชมนานด้วยด ๕ นนเกิด ๑ นีว่าจักไปยงดขอุปจารเจ้า
จึงเข้ายงยุคธรรมเจ้าให้เป็นอนุโดมแดงมวดไวดว่า ผู้ชปฏิบัติ
บุษาคำสอนพระเจ้าในห้องยุคธรรมเจ้าบริบูรณแต่ด บคินชา
จะปฏิบัติบุษาคำสอนพระเจ้าในห้องสุเจ้าก่อนแต่ ขอแก้วเจ้าทง ๕

พุทธคุณเจ้าทั้งมวญ ๖ เจ้าอินทรี ๓ โพรตงค์ ๔ อันเป็นนิกคหะ ๖
 ฌว่าจักไกร่ทตบไคร่นอนแท้ เจ้าอินทรี ๓ โพรตงค์ ๔ อันเป็น
 บคคหะกับด้วยบคเจ้าทั้ง ๕ อนันต์ทงวณยงค์กต ฌว่ากลงคั้นเข้า
 อยุ่ยงรุ่งกต ๖ ฌว่าเปนมตทงไตทงพอง เข้าดมมาอาชโ
 เข้าตบปฐฐาน ๔ กับด้วยพุทธคุณอันวันแค้น ๖ เข้ายงบคเจ้า
 ให้เป็น ๘ ถาน เข้ายงยุคธรรมเจ้าให้เป็น ๘ ถาน เข้าสู่ขเจ้า
 ขุปจารเจ้า เข้าธรรมเจ้าทั้งมวญ ๖ อยู่ให้ชานาญฉานแค้นจิงไป
 วิกุพพนาเทอญ ๖ เมื่อจักวิกุพพนา น ตงปุปพพมิตั้งชารกอนแค้นจิง
 บริกรรมบท อรหิ ฌว่า สุมมา อรหิ ๓ ที่ อรหิ ๓ ที่ ๖ มนติการ
 ว่าบท อรหิ เจ้าน ใต้คุณพระเจ้าทั้งมวญเป็นคั้นว่า อรหิตคมรรค
 อรหิตคผล อาตวัคชยญาณ ตัมปยุตคญาณแค้น ๖

อรหิ ๓ ที่ ๖ ขอชุกทกาบคเจ้า เข้าชุกทกาบค ครั้นว่า
 จักขอตูกโตแค้นเข้าตูกโต บริกรรมบทว่า อรหิ นจิงขอจิงเข้าตูกน
 เข้ายงบคเจ้าให้เป็นอนุโตมปฏิโตม ขอแค้นเข้ายงยุคธรรมเจ้า
 ให้เป็นอนุโตมปฏิโตม เข้าสู่ขเจ้าแค้นขุปจารเจ้าอยู่ให้ชานาญช
 ฉานแค้นควยงรัตธรรมเจ้าในบท อรหิ นให้แจ่มแจ็งก่อน ๖ รัต
 ธรรมในบท อรหิ เจ้านกตำแค้นมวดไว้แค้น ๖ จิงไปในบทสุมมา
 สุมพุทโธ เมื่อรัตธรรมเจ้าในบทสุมมา สุมพุทโธ นนาแค้นไปเข้าแค้น ๖
 บริกรรมว่า สุมมา สุมพุทโธ ๓ ที่ จิงขอเข้าเกิด ๖ บริกรรมว่า
 วิชาจรณ สุมปนุโน ๓ ที่ แค้นเข้าในบท วิชาจรณ สุมปนุโน น

เกิด ๖ บริกรรมว่า ตุคติ ๓ ที่ จึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖
 จึงบริกรรมว่า โลกวิฑู ๓ ที่ แลวจึงขอเจ้ากรรมเจ้า ๖ บริกรรม
 ว่า อนุคฺคโร ๓ ที่ แลวจึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖ เจ้ากรรม
 ว่า ปริตฺทมมฺธาริ ๓ ที่ จึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖ บริกรรม
 ว่า สคฺคา เทวมฺหุตฺถานํ ๓ ที่ จึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖
 บริกรรมว่า พุทฺโธ ๓ ที่ จึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖ จึง
 บริกรรมว่า ภควา ๓ ที่ จึงขอแต่เจ้ากรรมเจ้าเกิด ๖ ธรรม
 พระเจ้าในบททั้ง ๓๐ นึ่งต่างกันด้วยวรรคธรรมแต่ ๖ ดังข้างบท
 หึ่งก่อนบทหนึ่งแจ้งก็มีแต่ ๖ ด่มด้วยบทว่า “อตุตฺโท วิเสตฺติ
 ธมฺมํ กโรตฺติ ธมฺมวิฑูพฺพนา” ดังน้แต่ ๖ อันน้ชื่อว่าวิฑูพฺพนา
 อันน้ในธรรมคคิตถัน ๔ นั้นแต่ ๖ ธมฺมวิฑูพฺพนาเจ้าน้ยากนักแต่ ๖
 ผู้ใดมิเรียนแท้เท่าจกปฏิบัติตามน้อันแจ้งไว้ น้บอดวงว่าจกจกได้
 ด้แต่ ๖ ข้างจาแต่ เหตุว่าธมฺมวิฑูพฺพนาเจ้าน้กว้างขวางนักแต่ ๖
 ผู้ใดใครรู้จึ่งเรียนเกิด ๖ แม้นว่าประเภทแห่งธมาริเจ้าทงมวญอัน
 ได้ก่ด่างไว้แต่หลังน้ก่กว้างขวางนัก ข้างจาแล้วแต่ ๖ ผู้ใด
 จกใครรู้ดิน้ประเภทแห่งธมาริเจ้าทงมวญ จงเรียนเกิด ๖ ธมฺม
 วิฑูพฺพนาเจ้าน้ได้กิริยาอันโยคาวจรเจ้ากระทำยังธรรมอันคนได้แต่
 น้ให้ต่างด้วยบริกรรมแต่มน้ดีการ แต่ให้ต่างด้วยวรรคแห่งธรรม
 ภายในน้แต่ ๖

อัย พุทฺธานุสฺสติกฺกา นิฏฺฐิตา ๖

กระทบแต่ ครั้งแรกแต่วันอื่นไปยังอาณาปาดดินนี้ ครบไคยยัง
 อุกคหนิมิตต์แต่ปฏิภาคนิมิตต์ อุปจารต์มาริแต่อัปนาตมาริเจ้า
 แม้นว่าพ่อมาหากัด แม่มาหากัด อุปาดักอุปาดักผู้ใดผู้หนึ่งมี
 ศรัทธามาให้ทานยังปัจจุยอนมีบณฑบาทเป็นตนกิด กับมีพึงจักออก
 มากับด้วยเขาแต่ ๆ อนตุมได้ ต่วงจากไป แม้นว่าอุปัชฌาย์แต่
 อาจารย์อันอยู่ในบ้านล่อนพระปริยัติกัถ์ แม้นว่าเจ้าตัวอันเป็น
 นิสสัยอันอยู่ในบ้านกัถ์ เจ้าตนอันเป็นกรรมฐานนี้ บมิพึงว่าจัก
 ออกจากไปด้วยเจ้ากัถ์ทั้งหลายผู้หนึ่งใดแต่ ๆ เหตุใดแต่ว่าดังนี้
 แท้แต่ เมื่อใดแต่ได้มากับด้วยบุคคลทั้งหลายผู้หนึ่งอันเป็นวิธภาค
 บุคคลแต่ ๆ แม้นว่าขอเอายังอุคคหนิมิตต์กับมิได้แต่ ๆ ฌีว่า
 อุกคหนิมิตต์เกิดแต่ดวงนั้น ครั้นว่าเมื่อใดแต่ได้จากกับด้วยบุคคลอัน
 เป็นวิธภาคแท้ อุกคหนิมิตต์อันหนักจักแตกเดี่ยว แต่ฌีว่านิมิตต์
 เจ้าเป็นปฏิภาคนั้นกับมิให้แล้ว อุปจารแต่อัปนาตมาริเจ้า เหตุ
 เจ้าตนอันเป็นตรุณกรรมฐานนั้น ได้จากกับด้วยบุคคลผู้หนึ่ง
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันหนักจักแตกเดี่ยวแต่ ครั้นว่าปฏิภาคนิมิตต์
 เจ้าแตกเดี่ยวดังนี้ จิตต์ใจแห่งโยคาวจรเจ้าตนหนักจักพุ่งด้ว้าน
 เดี่ยวแต่ ๆ ครั้นว่าจิตต์ใจพุ่งด้ว้านแท้ ธาตุทั้ง ๕ ก็กำเริบให้
 ให้เกิดพยาธิทั้งหลาย เป็นต้นว่าไข้หนาว เจ็บหัวแต่เป็นลมขัดดอก
 ท้องได้ท้องพองเป็นหมักหมมก็มี เหตุโทษแห่งโยคาวจรเจ้าอัน
 บมิรักษายังนิมิตต์แต่รักษายังอารมณ์ อันเป็นวิธภาคแก่กรรม

เจ้าแฉะ ๑ เจ้าคนอินจักษ์ไปในอาณาปานต์ติเจ้านั้น เมื่อจักไป
 ๒๔๘๒ ๒๔๘๓ ๒๔๘๔
 นนทพงษอาณาตยงเจ้ากุงทหลายผู้เป็นกรรมฐานอินแก่ ใ้ให้เจ้าแฉะ
 เท็ดนารธรรมแก่คนทหลายผู้มาให้ท่านนั้นแฉะ ๑ แม้นว่าเท็ดนา
 ๒๔๘๕
 อาบคักดี เจ้าคนเป็นตรุณกรรมฐานนั้นหมิมพิงว่าจะเท็ดนาอาบค
 ๒๔๘๖
 กบด้วยเจ้าคนอินเป็นวิปัสสันนารุระแฉะ ๑ เมื่อนว่าจักเท็ดนาอาบค
 ๒๔๘๗
 ก็ดีก็พิจารณาตู่เท็ดนากับด้วยเจ้าคนไต่ยงดีแท้ พึ่งเท็ดนากับด้วย
 ๒๔๘๘
 เจ้าคนนั้นเกิด ๑ ฌีว่าบมิดบายแก่กรรมฐานเจ้าแท้ อย่าได้
 ๒๔๘๙
 เท็ดนากับด้วยเจ้าคนนั้นเลย ๑ เจ้าคนเป็นอาทิกัมม์แห่งอัสสันต์เจ้า
 ๒๔๙๐
 นั้น จะรักษายังอารมณ ๕ ประการนั้นตงนคแฉะรักษาดิติให้ตงอยู่
 ๒๔๙๑
 ในเอกฐานที่ตมพัตินเกิด ๑ ก็ตมด้วยคำว่ “วตุฏฐิตถกิริยตา
 ๒๔๙๒
 อินุทริยวิตถกิริยตา อินุทริยสันตคตปฏิปาทตา” ตงนั้นแฉะ ๑

โยคาวจรเจ้าอินจักษ์ยังไจยังอัสสันต์บัสสันต์เจ้านั้น กระทำ
 ๒๔๙๓
 ยังกึงทหลายตงตงว่มาแฉะตงนคบริบูรณทุกอินแฉะ เมื่อจัก
 ๒๔๙๔
 ไจยังอัสสันต์บัสสันต์เจ้านั้น จงกึงยังตมอินหายใจเข้าออกนั้น
 ๒๔๙๕
 ประมาณวันหนึ่งสองวัน ซ้อมคู้ยังตมอินหายใจออกนั้น ตองที่
 ๒๔๙๖
 ไต่ไ่วัดคักที่นั้น จึงซ้อมคู้เกิด ๑ อินตบที่ยังจักว่ภายหน้าโพน
 ๒๔๙๗
 แฉะ ๑ แฉะจึงขอขมยังอุคคหนิมิตต์เจ้าเกิด ๑ อุคคหนิมิตต์เจ้า
 ๒๔๙๘
 ยังมี ๓๐ ประการแฉะ ๑ หนึ่งชื่อว่ ตุดบีจุ กปาดบีจุ วาตธรา เมฆ
 ๒๔๙๙
 ๒๕๐๐
 ๒๕๐๑
 ๒๕๐๒
 ๒๕๐๓
 ๒๕๐๔
 ๒๕๐๕
 ๒๕๐๖
 ๒๕๐๗
 ๒๕๐๘
 ๒๕๐๙
 ๒๕๑๐
 ๒๕๑๑
 ๒๕๑๒
 ๒๕๑๓
 ๒๕๑๔
 ๒๕๑๕
 ๒๕๑๖
 ๒๕๑๗
 ๒๕๑๘
 ๒๕๑๙
 ๒๕๒๐
 ๒๕๒๑
 ๒๕๒๒
 ๒๕๒๓
 ๒๕๒๔
 ๒๕๒๕
 ๒๕๒๖
 ๒๕๒๗
 ๒๕๒๘
 ๒๕๒๙
 ๒๕๓๐
 ๒๕๓๑
 ๒๕๓๒
 ๒๕๓๓
 ๒๕๓๔
 ๒๕๓๕
 ๒๕๓๖
 ๒๕๓๗
 ๒๕๓๘
 ๒๕๓๙
 ๒๕๔๐
 ๒๕๔๑
 ๒๕๔๒
 ๒๕๔๓
 ๒๕๔๔
 ๒๕๔๕
 ๒๕๔๖
 ๒๕๔๗
 ๒๕๔๘
 ๒๕๔๙
 ๒๕๕๐
 ๒๕๕๑
 ๒๕๕๒
 ๒๕๕๓
 ๒๕๕๔
 ๒๕๕๕
 ๒๕๕๖
 ๒๕๕๗
 ๒๕๕๘
 ๒๕๕๙
 ๒๕๖๐
 ๒๕๖๑
 ๒๕๖๒
 ๒๕๖๓
 ๒๕๖๔
 ๒๕๖๕
 ๒๕๖๖
 ๒๕๖๗
 ๒๕๖๘
 ๒๕๖๙
 ๒๕๗๐
 ๒๕๗๑
 ๒๕๗๒
 ๒๕๗๓
 ๒๕๗๔
 ๒๕๗๕
 ๒๕๗๖
 ๒๕๗๗
 ๒๕๗๘
 ๒๕๗๙
 ๒๕๘๐
 ๒๕๘๑
 ๒๕๘๒
 ๒๕๘๓
 ๒๕๘๔
 ๒๕๘๕
 ๒๕๘๖
 ๒๕๘๗
 ๒๕๘๘
 ๒๕๘๙
 ๒๕๙๐
 ๒๕๙๑
 ๒๕๙๒
 ๒๕๙๓
 ๒๕๙๔
 ๒๕๙๕
 ๒๕๙๖
 ๒๕๙๗
 ๒๕๙๘
 ๒๕๙๙
 ๒๖๐๐
 ๒๖๐๑
 ๒๖๐๒
 ๒๖๐๓
 ๒๖๐๔
 ๒๖๐๕
 ๒๖๐๖
 ๒๖๐๗
 ๒๖๐๘
 ๒๖๐๙
 ๒๖๑๐
 ๒๖๑๑
 ๒๖๑๒
 ๒๖๑๓
 ๒๖๑๔
 ๒๖๑๕
 ๒๖๑๖
 ๒๖๑๗
 ๒๖๑๘
 ๒๖๑๙
 ๒๖๒๐
 ๒๖๒๑
 ๒๖๒๒
 ๒๖๒๓
 ๒๖๒๔
 ๒๖๒๕
 ๒๖๒๖
 ๒๖๒๗
 ๒๖๒๘
 ๒๖๒๙
 ๒๖๓๐
 ๒๖๓๑
 ๒๖๓๒
 ๒๖๓๓
 ๒๖๓๔
 ๒๖๓๕
 ๒๖๓๖
 ๒๖๓๗
 ๒๖๓๘
 ๒๖๓๙
 ๒๖๔๐
 ๒๖๔๑
 ๒๖๔๒
 ๒๖๔๓
 ๒๖๔๔
 ๒๖๔๕
 ๒๖๔๖
 ๒๖๔๗
 ๒๖๔๘
 ๒๖๔๙
 ๒๖๕๐
 ๒๖๕๑
 ๒๖๕๒
 ๒๖๕๓
 ๒๖๕๔
 ๒๖๕๕
 ๒๖๕๖
 ๒๖๕๗
 ๒๖๕๘
 ๒๖๕๙
 ๒๖๖๐
 ๒๖๖๑
 ๒๖๖๒
 ๒๖๖๓
 ๒๖๖๔
 ๒๖๖๕
 ๒๖๖๖
 ๒๖๖๗
 ๒๖๖๘
 ๒๖๖๙
 ๒๖๗๐
 ๒๖๗๑
 ๒๖๗๒
 ๒๖๗๓
 ๒๖๗๔
 ๒๖๗๕
 ๒๖๗๖
 ๒๖๗๗
 ๒๖๗๘
 ๒๖๗๙
 ๒๖๘๐
 ๒๖๘๑
 ๒๖๘๒
 ๒๖๘๓
 ๒๖๘๔
 ๒๖๘๕
 ๒๖๘๖
 ๒๖๘๗
 ๒๖๘๘
 ๒๖๘๙
 ๒๖๙๐
 ๒๖๙๑
 ๒๖๙๒
 ๒๖๙๓
 ๒๖๙๔
 ๒๖๙๕
 ๒๖๙๖
 ๒๖๙๗
 ๒๖๙๘
 ๒๖๙๙
 ๒๗๐๐
 ๒๗๐๑
 ๒๗๐๒
 ๒๗๐๓
 ๒๗๐๔
 ๒๗๐๕
 ๒๗๐๖
 ๒๗๐๗
 ๒๗๐๘
 ๒๗๐๙
 ๒๗๑๐
 ๒๗๑๑
 ๒๗๑๒
 ๒๗๑๓
 ๒๗๑๔
 ๒๗๑๕
 ๒๗๑๖
 ๒๗๑๗
 ๒๗๑๘
 ๒๗๑๙
 ๒๗๒๐
 ๒๗๒๑
 ๒๗๒๒
 ๒๗๒๓
 ๒๗๒๔
 ๒๗๒๕
 ๒๗๒๖
 ๒๗๒๗
 ๒๗๒๘
 ๒๗๒๙
 ๒๗๓๐
 ๒๗๓๑
 ๒๗๓๒
 ๒๗๓๓
 ๒๗๓๔
 ๒๗๓๕
 ๒๗๓๖
 ๒๗๓๗
 ๒๗๓๘
 ๒๗๓๙
 ๒๗๔๐
 ๒๗๔๑
 ๒๗๔๒
 ๒๗๔๓
 ๒๗๔๔
 ๒๗๔๕
 ๒๗๔๖
 ๒๗๔๗
 ๒๗๔๘
 ๒๗๔๙
 ๒๗๕๐
 ๒๗๕๑
 ๒๗๕๒
 ๒๗๕๓
 ๒๗๕๔
 ๒๗๕๕
 ๒๗๕๖
 ๒๗๕๗
 ๒๗๕๘
 ๒๗๕๙
 ๒๗๖๐
 ๒๗๖๑
 ๒๗๖๒
 ๒๗๖๓
 ๒๗๖๔
 ๒๗๖๕
 ๒๗๖๖
 ๒๗๖๗
 ๒๗๖๘
 ๒๗๖๙
 ๒๗๗๐
 ๒๗๗๑
 ๒๗๗๒
 ๒๗๗๓
 ๒๗๗๔
 ๒๗๗๕
 ๒๗๗๖
 ๒๗๗๗
 ๒๗๗๘
 ๒๗๗๙
 ๒๗๘๐
 ๒๗๘๑
 ๒๗๘๒
 ๒๗๘๓
 ๒๗๘๔
 ๒๗๘๕
 ๒๗๘๖
 ๒๗๘๗
 ๒๗๘๘
 ๒๗๘๙
 ๒๗๙๐
 ๒๗๙๑
 ๒๗๙๒
 ๒๗๙๓
 ๒๗๙๔
 ๒๗๙๕
 ๒๗๙๖
 ๒๗๙๗
 ๒๗๙๘
 ๒๗๙๙
 ๒๘๐๐
 ๒๘๐๑
 ๒๘๐๒
 ๒๘๐๓
 ๒๘๐๔
 ๒๘๐๕
 ๒๘๐๖
 ๒๘๐๗
 ๒๘๐๘
 ๒๘๐๙
 ๒๘๑๐
 ๒๘๑๑
 ๒๘๑๒
 ๒๘๑๓
 ๒๘๑๔
 ๒๘๑๕
 ๒๘๑๖
 ๒๘๑๗
 ๒๘๑๘
 ๒๘๑๙
 ๒๘๒๐
 ๒๘๒๑
 ๒๘๒๒
 ๒๘๒๓
 ๒๘๒๔
 ๒๘๒๕
 ๒๘๒๖
 ๒๘๒๗
 ๒๘๒๘
 ๒๘๒๙
 ๒๘๓๐
 ๒๘๓๑
 ๒๘๓๒
 ๒๘๓๓
 ๒๘๓๔
 ๒๘๓๕
 ๒๘๓๖
 ๒๘๓๗
 ๒๘๓๘
 ๒๘๓๙
 ๒๘๔๐
 ๒๘๔๑
 ๒๘๔๒
 ๒๘๔๓
 ๒๘๔๔
 ๒๘๔๕
 ๒๘๔๖
 ๒๘๔๗
 ๒๘๔๘
 ๒๘๔๙
 ๒๘๕๐
 ๒๘๕๑
 ๒๘๕๒
 ๒๘๕๓
 ๒๘๕๔
 ๒๘๕๕
 ๒๘๕๖
 ๒๘๕๗
 ๒๘๕๘
 ๒๘๕๙
 ๒๘๖๐
 ๒๘๖๑
 ๒๘๖๒
 ๒๘๖๓
 ๒๘๖๔
 ๒๘๖๕
 ๒๘๖๖
 ๒๘๖๗
 ๒๘๖๘
 ๒๘๖๙
 ๒๘๗๐
 ๒๘๗๑
 ๒๘๗๒
 ๒๘๗๓
 ๒๘๗๔
 ๒๘๗๕
 ๒๘๗๖
 ๒๘๗๗
 ๒๘๗๘
 ๒๘๗๙
 ๒๘๘๐
 ๒๘๘๑
 ๒๘๘๒
 ๒๘๘๓
 ๒๘๘๔
 ๒๘๘๕
 ๒๘๘๖
 ๒๘๘๗
 ๒๘๘๘
 ๒๘๘๙
 ๒๘๙๐
 ๒๘๙๑
 ๒๘๙๒
 ๒๘๙๓
 ๒๘๙๔
 ๒๘๙๕
 ๒๘๙๖
 ๒๘๙๗
 ๒๘๙๘
 ๒๘๙๙
 ๒๙๐๐
 ๒๙๐๑
 ๒๙๐๒
 ๒๙๐๓
 ๒๙๐๔
 ๒๙๐๕
 ๒๙๐๖
 ๒๙๐๗
 ๒๙๐๘
 ๒๙๐๙
 ๒๙๑๐
 ๒๙๑๑
 ๒๙๑๒
 ๒๙๑๓
 ๒๙๑๔
 ๒๙๑๕
 ๒๙๑๖
 ๒๙๑๗
 ๒๙๑๘
 ๒๙๑๙
 ๒๙๒๐
 ๒๙๒๑
 ๒๙๒๒
 ๒๙๒๓
 ๒๙๒๔
 ๒๙๒๕
 ๒๙๒๖
 ๒๙๒๗
 ๒๙๒๘
 ๒๙๒๙
 ๒๙๓๐
 ๒๙๓๑
 ๒๙๓๒
 ๒๙๓๓
 ๒๙๓๔
 ๒๙๓๕
 ๒๙๓๖
 ๒๙๓๗
 ๒๙๓๘
 ๒๙๓๙
 ๒๙๔๐
 ๒๙๔๑
 ๒๙๔๒
 ๒๙๔๓
 ๒๙๔๔
 ๒๙๔๕
 ๒๙๔๖
 ๒๙๔๗
 ๒๙๔๘
 ๒๙๔๙
 ๒๙๕๐
 ๒๙๕๑
 ๒๙๕๒
 ๒๙๕๓
 ๒๙๕๔
 ๒๙๕๕
 ๒๙๕๖
 ๒๙๕๗
 ๒๙๕๘
 ๒๙๕๙
 ๒๙๖๐
 ๒๙๖๑
 ๒๙๖๒
 ๒๙๖๓
 ๒๙๖๔
 ๒๙๖๕
 ๒๙๖๖
 ๒๙๖๗
 ๒๙๖๘
 ๒๙๖๙
 ๒๙๗๐
 ๒๙๗๑
 ๒๙๗๒
 ๒๙๗๓
 ๒๙๗๔
 ๒๙๗๕
 ๒๙๗๖
 ๒๙๗๗
 ๒๙๗๘
 ๒๙๗๙
 ๒๙๘๐
 ๒๙๘๑
 ๒๙๘๒
 ๒๙๘๓
 ๒๙๘๔
 ๒๙๘๕
 ๒๙๘๖
 ๒๙๘๗
 ๒๙๘๘
 ๒๙๘๙
 ๒๙๙๐
 ๒๙๙๑
 ๒๙๙๒
 ๒๙๙๓
 ๒๙๙๔
 ๒๙๙๕
 ๒๙๙๖
 ๒๙๙๗
 ๒๙๙๘
 ๒๙๙๙
 ๓๐๐๐

อนึ่งชื่อวา จันทมณฑล ตูริยมณฑล อมาจันทมณฑล มุขอาทาด
 เมฆดณฺฐาน ตารกณฺฐาน ผติกณฺฐาน จกุกณฺฐาน มี ๒
 จันทมณฑล มี ๒ ๗ โยคาวจรเจ้าคนใดจงจำเรี่ยยังมีมิตต-
 กรรมฐาน จงจำเรี่ยยังมีมิตตเจ้าทั้งหลายผู้ทให้เห็นให้ชำนาญ
 ให้ประจักษ์ในมิตตทั้งหลายผู้นี้ ก็สมด้วยคำว่า "นิมิตต-
 กุศลตา" ดังนี้ ๗

แต่ไปหน้าจักยัง ตักษณะอันจักจำเรี่ยเอาให้ได้ยัง อุกคหะ
 ปฏิภาคอุปจารแต่อัปนาเจ้าแต่ ๗ ครั้นว่าจักนั่งปฏิบัติยามใด
 เข้าพุทธคุณเจ้าเป็นอนุโลมรดอุปจารด์มาริเจ้าออกแล้วแต่ว่าบท
 หน้านไปทุกที ครั้นจำเรี่ยที่ใดว่าที่นั้นเกิด ๗ แม้นว่ามุด-
 กรรมฐานก็อย่าพึงดู พระอนคตา อย่ากระทำดูหลาย น้ำก็อย่า
 ตกหลาย การอันหนักก็อย่าทำ เทาติอยู่ให้กายแลจิตตั้งคตติ
 นิมิตตจึงจะปรากฏดีแต่ ๗ ผู้ชำจกตั้งวางยังบุญจนชแห่งชาอนม
 ฐจิตเป็นประธานแก่แก้วเจ้าทั้ง ๕ ในบดินแต่ ๗ ชำชอแก้วเจ้าทั้ง ๕
 เป็นที่พึงแก่ชาบดินเกิด ๗ ในอิริยาบถอันชานนี้ ชำจกจำเรี่ย
 ยังอานาปานสติกรรมฐานเจ้าให้ได้อุคคหนิมิตตเจ้าปฏิภาคนิมิตต
 อุปจารด์มาริเจ้าอัปนาธมาริเจ้าเทคให้แต่ ๗ ฉิวาชำมิได้ยัง
 อุคคหนิมิตตเจ้าแต่ปฏิภาคนิมิตตเจ้าอุปจารด์มาริเจ้าอัปนาธมาริ
 เจ้าแท้ แม้นว่าช้นชำชาดก็จงให้ชาด เตอดชำแห่งดงก็จงให้แห่ง
 หนึ่งชำเบอยก็จงให้เบอย กระจุกชำแตกก็จงให้แตกเกิด ๗ เมื่อใด

ชีวิตชายังเป็นไป ชายังจักกระทำเพียรเอาให้ได้ยังอุคคหนิมิตต์เจ้า
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอุปจารต์มารีเจ้าแต่ขัปปนาค์มารีเจ้าแท้ดีหัดแต่ ฯ
 หายใจออกตมพัตต์ที่โตก้นับ ๓ นับ ๒ นับ ๓ นับ ๔ นับ ๕ ฯ นับ
 ๕ ที่ให้เป็น ๓ ที่แล้วทอตต์ติไว้ที่ตมพัตต์ของนั้น ซ้อมดูยังอุคคห-
 นิมิตต์เจ้าอันจักมาปรากฏที่เห็นเกิด ฯ อันสั้นน้อยแล้วจึงนับตมอัน
 หายใจออกนั้นให้เป็น ๕ ที่ให้เป็น ๓ ที่เกิด ฯ ข้าขอยังอุคคหนิมิตต์
 เจ้าในห้องอานาปานต์ติเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวารกายทวารมโน-
 ทวารแห่งขัปปันเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ ฯ แล้วทอตต์ติไว้ที่ตมพัตต์ของ
 นั้น ซ้อมดูอุคคหนิมิตต์เจ้าอันจักมาปรากฏเกิด ฯ ครั้นว่าอุคคห-
 นิมิตต์เจ้าบมิมาปรากฏหมันบวิกรรม คือว่า นับนั้นเด้ออุคคห-
 นิมิตต์น้อยอยู่เกิด ฯ ถ้าอุคคหนิมิตต์เจ้าทั้ง ๓๐ ประการนั้น อันใด
 อันหนึ่งมาปรากฏแก่ปัญญาจักษุแท้ ฯ จงขออุปจารว่า ข้าขอ
 อานาปานต์ติอุปจารต์มารีเจ้าในห้องอุคคหนิมิตต์เจ้า จงมาเกิด
 ปรากฏในจักขุทวารกายทวารมโนทวารแห่งขัปปันเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ ฯ
 ทอตต์ติไว้ซ้อมดูก่อน ฯ นับตมหายใจออกนั้น ๕ ที่ ข้าจักเข้า
 ยังอานาปานต์ติอุปจารต์มารีเจ้า ในห้องอุคคหนิมิตต์เจ้า อยู่นาน
 ประมาณว่ากินหมากคำหนึ่งแล้วจึงออก ตัญญาให้ขารูเมือออก
 นั้นเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ ฯ เข้าที่ใดทอตต์ติไว้ที่นั้น ซ้อมดูก่อน
 บวิกรรมคือว่านับตมนั้น ๕ ที่ ฯ ข้าขอปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันมีใน
 ห้องอานาปานต์ติเจ้า อันโชติอันไต้งามเป็นดังมณฑลพระจันทร์

อันได้ ๑๕ คำนั้น จงมาเกิดปรากฏที่อุฏฐฐานอันเป็นอาทิปริโยदान
 แห่งอัสสาสบัณฑิตาตเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ที่ตมพัต
 หัน ซอมดยังปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันจักมาเกิดปรากฏที่อุฏฐฐาน
 หันเกิด ๑ ถ้าปฏิภาคนิมิตต์เจ้าทั้ง ๑๐ ประการนั้น อันใดมา
 ปรากฏเด่นทั้งหทัยแดงอยู่หันที่ตมพัตหันแต่โชติไฉงามแท้ ๑
 แม้ว่ารรมในต้นดานแห่งโยคาวจรตนั้นก็เกิดแท้แต่ จึงขอ
 อุปจารหับ ๕ ที่ให้เป็น ๓ ที่ ข้าขออานาปานสติอุปจารสมาธิเจ้า
 ในห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร ๑ ต ๑
 แห่งข้านั้นเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ซอมดยเกิด ๑ ข้าขอ
 เข้ายังอานาปานสติอุปจารสมาธิเจ้าในห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้า อยู่
 นานประมาณว่าเกินหมาก ๕ คำจึงออก ดัญญาให้ขำรู้เมื่อออก
 เกิด ๑ เข้า ๓๐ คำหมาก เข้าห่มอเข้าหนึ่ง ต้องห่มอเข้า ตาม
 ห่มอเข้า นาท ๑ ๓ นาท เข้าที่ใดทอดสติไว้ซอมดยที่นั้นเกิด ๑
 ขอเอาปฏิภาคนิมิตต์เจ้าจงมาตงที่อุฏฐฐานหนก่อน แล้วจึงขอ
 ปฐมอปัปนาเจ้าว่า ข้าขอปฐมอปัปนาสมาธิเจ้าในห้องอัสสาส-
 บัณฑิตเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ภายทวาร มโนทวารแห่งข้านั้นเกิด ๑
 ข้าขอทุติยอปัปนาสมาธิเจ้าในห้องอัสสาส ๑ ต ๑ เจ้า
 จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑ ต ๑ บัตินเกิด ๑ ข้าขอตติยอานาปาน-
 สติ ๑ ต ๑ สมานเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑ ต ๑ บัตินเกิด ๑
 ข้าขอจตุทกอานาปานสติอปัปนาสมาธิเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร

๑๓๑ บดินเกิด ๑ ข้าขอบุญจมนานาปานต์คิอับปนาตมาริเจ้า
 อันประกอบด้วยของค ๒ คคือ อุเบกขา เอกกุกตาเจ้า จงมาเกิด
 ในจักขุทวาร ๑๓๑ แห่งข้าบดินเกิด ๑ ขอที่ใดทอดสติไว้ชอมค
 ๑๕ แล้วจึงขออับปนาเจ้าให้เป็นอนุโถมขอเป็นปฏิโถมแต่ได้ปฏิภาค
 ขออุปัจารเจ้าขออับปนาเจ้า เข้าอุปัจารเข้าอับปนานั้น อุปัจาร
 ในห้องอุคคหะนอย่าเข้า แม้นว่าอุคคหะนิตคัก้อย่าขอเทอญ ๑
 นีว่าจำเรญอุปัจารปฏิภาคอับปนาไปสบาย จึงเข้าอุปัจารในห้อง
 อุคคหะนิตคัก้อย่าเข้า ๒ หม้อเข้าแล้วอย่าเข้าเทอญ ๑ แต่ห้อง
 ๑๕ แห่งนี้ถึงขณะอันจำเรญไปเป็นปรกคิตด้วยวดี ๕ แด ๑ ผู้ข้าจัก
 ๑๕ ด้วางยังบุญจมนั้นแห่งข้าอนันตชีวิตเป็นประธานแก่แก้วเจ้าทั้ง ๕ บดิน
 ๑๕ ขอแก้วเจ้าทั้ง ๕ เป็นที่พึ่งแก่ข้าบดินเกิด ๑ ในอิริยาบถอันข้างานั้น
 ๑๕ ข้าจักจำเรญยังอนาปานต์คิเจ้าให้ได้เป็นปฏิภาคนิมิตคัก้อย่า
 ๑๕ ตมาริเจ้า อับปนาตมาริเจ้าแแต่ ๑ นีว่าขอปได้ยังปฏิภาคนิมิตคัก
 ๑๕ เจ้า ๑๓๑ แแต่ดงนั้น แม้นว่าชันชาชาติคัก้อย่าให้ชาติ ๑๓๑ เมื่อ
 ๑๕ ชีวิตข้ายังเป็นไป ยังจักกระทำเพียรเอาให้ได้ยังปฏิภาคนิมิตคัก
 ๑๕ ๑๓๑ นิม ๑ นิม ๒ ๑๓๑ นิม ๕ ที่เป้น ๓ ที่ ๑ อนันตชอวา
 ๑๕ บริกรรมอัสสาตแแต่ ๑

ข้าขอปฏิภาคนิมิตคัก้อย่า ในห้องอนาปานต์คิเจ้า จงมา
 ๑๕ ปรากฏที่บุญฐานอันเป็นอาทิปริโยธานแห่งอัสสาตบัสสาตวาทแห่ง
 ๑๕ ข้าเกิด ขอ ๓ ที่ นิม ๕ ที่เกิด ๑ ข้าขอยังอนาปานต์คิอุปัจาร-

ตมาริเจ้าในห้อยปฏิภาคนิมิตต์เจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร
 แห่งข้าบคันเกิด ๑ ข๑ ๓ ที่ ๑ ข้าขอเขายังอาณาปานดคีอุปะจาร-
 ตมาริเจ้าอยู่นานประมาณว่ากินหมาก ๓๐ คำจึงออก ดัญญาให้
 ข้ารู้เมื่อออกเกิด ๑ ข๑ปรุหมอปปนาเจ้าว่า ข้าจักเขายังปรุหม-
 อาณาปานดคีอุปปนาตมาริเจ้า อยู่ยาวนานประมาณว่ากินหมาก ๓๐ คำ
 จิตต์แล้วออก ดัญญาให้ข้ารู้เมื่อออกเกิด ๑ ทอตตติไว้ขอมดู ๑
 ข๑อปปนาตุกโคเข้าดูณั้น ๑ เข้าให้เป็นอนุโดมเปนปฏิโดม ๑
 เข้าแต่ปรุหมอปปนาดำตบชั้นเท่าถึงบัญญัติอปปนา ๑ เข้าแต่
 บัญญัติอปปนาดำตบตบมาถึงปรุหมอปปนา ๑ เข้าดับเข้าดับเข้ารวบ
 เข้าให้เป็น ๘ ถาน เข้าแต่อปปนาเจ้าให้เป็น ๘ ถานดังเข้าบคิเจ้า
 ทั้ง ๕ โปนเกิด ๑ เข้าอุปะจารเข้าอปปนาหัวทั้น เข้าถึง ๓๐ คำ
 หมากเข้าชั้นถึงหม้อเข้าหนึ่ง ๒ หม้อเข้า ๑ ฌวยังแข็งไปดบายแท้
 เข้าแต่ชั้นถึงนาที่หนึ่งสองนาที่ให้เป็นอนุโดมเกิด ๑ ครนว่าอยู่แต่
 ดบายแล้ว ดงด้วยดำตบถึงคำหมากหนึ่งทุกห้อยอปปนาเกิด ๑
 ครนว่านั้งปฏิบัติที่โคเข้าพุทธคุณเจ้าเป็นปาทกะก่อน ๑ จึงคัง
 บุษพาภิดังขารแห่งอัสดำตบบริกรรม ๕ ที่ให้เป็น ๓ เกิด ๑ แล้วจึง
 เข้าอุปะจารในห้อยปฏิภาคนั้น ๒ ที่ ๓ ทักตคามอันอ้อนอันแข็ง แล้ว
 จึงเข้าอปปนาเจ้าให้เป็น ๘ ฐานทุกที่ตามดบายเกิด ๑ อปปनावิจี
 มีตงัน คือ ภวงค์จจน ภวงค์บุจเฉท มโนทวาราวชฺชน บริกรรม
 อุปะจาร อนุโดม โคคฺตกรฎุ ปรุหมอปปนา ภวงค์ เบนไปแต่ บริกรรม

อุปจาร อนุโตม โคตุตทรภูณัน ถ้ากามาจรกุตอันประกอบด้วย
 โดมนัสตัญญาณตัมปยุคต ๒ ตุกนัน ตุกโตตุกหนึ่งมาเปนแต่ ๑
 ภวงคจตณ ภวงคุปจุเขต ๒ น เอกัมมาทิเปนอารมณแต่ ๑ มโน-
 ทวาราวชชน บริกรรม อุปจาร อนุโตม โคตุตทรภู อุปฺปนา เหา
 ปฏิภาคนิมิตตเปนอารมณแต่ ๑ ภวงค เอกัมมาทิเปนอารมณ
 เต้าแต่ ๑ ภวงคุปจุเขตภวงควิถันนพิจารณาตุณานแต่ ๑ อุ-
 ปจารได้อุปจารในห้อยอุคคหิมิตต ๑ อนุโตมโคตุตทรภูณัน ได้
 อุปจารในห้อยปฏิภาคนิมิตคณนแต่ ๑

ด้วยแท้ อปฺปนาโกศตมี ๓๐ ประการดังนี้แต่ วตฺตวิธทกิริยา
 อินฺทริยตมคตฺตปฏิปาทตา นิมิตฺตกุตตตา ๑ ยตฺตมี ตมเย จิตฺต
 ปคฺคเหตุพพิ ตตฺตมี ตมเย จิตฺต ปคฺคณฺหาติ ๑ ยตฺตมี ตมเย
 จิตฺต นิคฺคเหตุพพิ ตตฺตมี ตมเย จิตฺต นิคฺคณฺหาติ ๑ ยตฺตมี
 ตมเย จิตฺต ตมฺปหัตติตพพิ ตตฺตมี ตมเย จิตฺต ตมฺปหัตเตติ ๑
 ยตฺตมี ตมเย จิตฺต อชฺชณฺเปกชิตพพิ ตตฺตมี ตมเย จิตฺต อชฺชณ-
 เปกชติ ๑ อตฺตมาหิตปคฺคตปวิวชฺชนตา ตมฺมาหิตปคฺคตเตวณตา ๑
 ตทริมฺตตตา ๑

จักว่าวตฺตอินฺทริยกุตตนนั้นหากได้จาย่างดังโพ้นแล้ว ข้า
 บอจาเลย ๑ ฉิวจักรู้แจ้งจงตโพ้นเกิด ๑ เราจักจาบทว่า
 ยตฺตมี ตมเย จิตฺต ๑ต๑ ตตฺตมี ตมเย ปคฺคณฺหาติ^๕นแต่ ๑
 เมอับคคหะนัน ฉิวจักจิตใจงอย่งวงอยู่บมิตบายเข้าอินฺทริย ๓ ตุก

๑. วิสฺตุมิตตค น้ ๑๖๓ ถึงน้ ๑๗๒.

อันเป็นบ้คคหะ ๗ โฆษณงค์ & อันเป็นบ้คคหะกับด้วยอุปจารปฏิ
 ภาคอปป์นา หากเข้า อี. โฟ. กัด ๗ เมื่อว่า ยดมี ๗๓ ๗
 คดมี นิคคณหาติ ๗ เข้ายังอินทรี ๓ โฆษณงค์ & อันเป็น
 นิคคหะกับด้วยอุปจารอปป์นา หากเข้า อี. โฟ. กัด ๗ บทว่า
 ดัมบุหิเดติ ๗ เข้า ดัทธิทรี โดมนัดดินทรี กับด้วยอุปจาร
 อปป์นา หากเข้า อี. โฟ. กัด ๗ เมื่อว่า อชฺฐเปกฺขติ ๗
 เข้าบ้คคหะ อย่าเข้านิคคหะเข้าด้วยดำตัมเป็นปรกติอยู่เกิด ๗
 ดัทธิทรี ดัตินทรี ดมารินทรี ๗ ดติดัมโฆษณงค์ บัดดัทธิ
 ดัมโฆษณงค์ ดมาริดัมโฆษณงค์ อเปกขาดัมโฆษณงค์ ๗ อัน
 ชื่อว่าเข้านิคคหะแต่ ๗ วิริยนทรี ดัตินทรี บัญญินทรี ๗
 ดติดัมโฆษณงค์ รัมมวิจยดัมโฆษณงค์ วิริยดัมโฆษณงค์ บิ
 ดัมโฆษณงค์ ๗ อันชื่อว่าเข้าบ้คคหะแต่ เข้าคิดกับด้วยดี ๕
 ๗ จึงชื่อว่าฉลาดในอปป์นาโกศด ๓๐ แด ผู้ใดบมีนิคคหะคิด
 กับด้วยวดีนั้น ๗ ไม่ได้ชื่อว่าฉลาดในอปป์นาโกศด ๓๐ แด ๗ อันจัก
 ใหรู้ยานักแแต่ ๗ ฌิวาดังดัยแท้จึงดับเกิด ๗ อย่าได้ดังดัยเดย
 หากได้เมตตาเจ้ากู่ทงหลายแต่หลังมาดูฌิม่ากนักแแต่ ๗ บทว่า
 ดมาหิตปุกฺกตเสวณตานัน โยคาวจรเจ้าฟังเสัพยงบुकคตผู้มีดมาริ
 ๗ ฟังรักษายงนิมคคเจ้าแแต่ ๗ การอันจักให้ปฏิภาคนิมคค
 เกิดพร้อมกับด้วยอุปจารดมาริเจ้านันเป็น อันยานักแแต่ ๗ เหตุ
 ดงันโยคาวจรฟังรักษายงนิมคคเจ้านันไว้ด้วยอันหาประมาทบมิได้

เปนตั้งรักษายังจักกวัตตคคพะระนั้น แลโยคาวจรเจ้าจกรักษานิมิตต์
 นั้น จงรักษาดดีให้ตั้งอยู่ในเอกกคคตารมณ เปนตั้งบุคคลผู้หนึ่งหาบ
 เอยังภาชนะอันหนึ่งอันเต็มด้วยนํ้ามนพวรรณผลกาด บุคคลผู้หนึ่ง
 รักษายังมีแต่รักษายังชอบบมิให้นํ้ามนนคกเดียนน มีด้วยประการ
 อันใด โยคาวจรเจ้าพึงรักษาปฏิภาคนิมิตต์เจ้านั้น เปนตั้งนั้นบุคคล
 ผู้นั้นเกิด ฯ ผู้บมิตั้งนั้นเปนตั้งหนทางอันหนึ่งเดี่ยวดาษเค็มไปดด้วย
 ชวากหนามแต่ได้โคกรตายเท่ามาตราพอจुरอยคั้นเดี่ยวเที่ยวไต่ไป
 นั้น บุคคลผู้นั้นประกอบด้วยสติปัญญารักษาย้าแห่งคณคเดั่วแด
 ไต่ไป บาทอันนั้นบมิคองถูกยงเดียนหนามแต่ได้โคกรทงหลายผู้นั้น
 แดบวิรุทธคณิก แต่มีด้วยประการอันใด โยคาวจรเจ้าพึงรักษายัง
 ดดีแต่รักษากปฏิภาคนิมิตต์เจ้าให้ปราศจากขารมณ & ประการนั้น
 เปนตั้งนายผู้มีสติปัญญารักษามาทนนแเด ฯ

หนึ่งวิธีจะรักษานิมิตต์เจ้านั้น โยคาวจรเจ้าพึงเว้นจากอดบาย
 ๗ ประการ มีอาวาสเปนคั้นเดี่ย เด่เพียงดบาย ๗ มีอาวาสเปนคั้น
 รักษาปฏิภาคนิมิตต์ไปดงนั้น อับปนาถ์เกิดกฐาแข็งแรงไปแเด ฯ เมื่อ
 บมิเห็นปฏิภาคนิมิตต์เจ้ากดี เข้าอุบจารไปภายหน้าจักปรากฏแเด ฯ

อาวาโส	โคจโร	ภตุต	บุคโคโต	โกชน	อุกุ
อิริยาบถิ	ตคเตเต		อตปบายะ	วิวชชเย	ฯ
ตปบายะ	ตคค	เด่เวล	เขวมุหิ	ปฎิปชชโต	
นจิเรเนว	กาเดณ		โทติ	กตตจ	อปฺปนาถิ ฯ

โยคาวจรเจ้าคนโตจักปฏิบัติบูชาคำสอนพระเจ้าในห้วงอัสด้าระ
 กรรมฐานเจ้า^๕ บมพึงว่าจะเออเพื่อในชีวิตแห่งคนแแต่ เป็นตั้ง
 คำว่า “กาเย จ ชีวเต จ อนเปกฺขา” ^๕ นนเทตฺหิตฺเต ๑ เหตุ
 ว่าต้นนิมิตตกรรมฐานเจ้า^๕ ทงหลาย มีอัสด้าระกรรมฐานเจ้า^๕ เป็นคน
 นียากนักแแต่ ๑ คนโตปฏิบัติ^๕ ตัดแทตงก่อน กรรมฐานเจ้า^๕ อัน
 อจจักเป็นบาทกแก่กรรมฐานเจ้า^๕ ทงหลาย คือว่าดมถแแต่วิบั้งด้นา
 เจ้า แแต่อาจให้แแต่ยังดูขในอิตตภาพอนันนิกหนาแแต่ ๑ จักเป็น
 บาทกแก่ดัพพัญญูแก่อรหิตตผลกได้ เมื่อปฏิบัติตามนัยอนัน^๕
 จงอ่านตุจิงจำไว้ให้แม่นเอาอธิบายให้แจ่งดี แแต่จิงปฏิบัติเกิด ๑
 ฌีวามมีแจ่งบมีเข้าใจแท้อย่ากระทำเตย ๑ เหตุว่ากรรมฐานเจ้า^๕
 อันนียากกว่ากรรมฐานทุกอันแแต่ ๑ ข้าบมีอาจพรรณนาอาจยัง
 ประเภทแห่งอัสด้าระเจ้า^๕ ให้ด้นเชิงได้เตย ๑ คนโตบมีเรียนเทาจัก
 กุมปฏิบัติตามอุปเทตอันแแต่^๕ วัณ คน^๕ นนบวางจักได้ด้นเชิงแแต่ ๑
 ต้องเรียนจิงเป็นด้นเชิงแแต่ ๑ ข้าได้เห็นมาหลายคนนักแแต่อย่า
 ได้ประมาทในกรรมฐานเจ้า^๕ อันน หากจักกุมตามคันคัแแต่อุปเทต
 อันเจ้า^๕ กุทงหลายแแต่^๕ วัณเกิด ๑ เหตุเอาอธิบายคันคั^๕ เจานเตคันนิก
 เอาตามบมีถึงได้ ๑ อนึ่งอุปเทตอันเจ้า^๕ กุทงหลายแแต่^๕ วัณเทแแต่
 แแต่^๕ นนเทแแต่ ๑ เมื่อจักปฏิบัติเอายากกับมีเป็นดงเจ้า^๕ กุทงหลาย
 แแต่^๕ วัณได้เต แแต่ เหตุว่าดมถารเจ้า^๕ กุทงนหอมหยับต่าง ๆ กันแแต่ ๑
 อนึ่งอนนทริยเจ้า^๕ กุทงหลายก็ต่างกันนักแแต่ ๑ ด้วยบทนแห่งอัสด้าระ

เจ้ายังมี ๓ คือ นาคี หทัยวัตถุ นาดีกคคะ นาคีเป็นชาติเมื่อ
 หายใจออก หทัยวัตถุเป็นมัชฌะ นาดีกเป็นปรีโยธาน ฯ นาดีก
 เป็นชาติเมื่อหายใจเข้า หทัยวัตถุเป็นมัชฌะ นาคีเป็นปรีโยธาน ฯ
 ๕๔๒ ประการนี้ เมื่อปฏิบัติห้วงทนนไว้สติที่นาดีกคคะ คือว่า
 ตั้งหนก่อนให้ไต่ยังอุคคหะปฏิภาคอุปจารแดอปปนา เข้าอุปจาร
 เข้าอปปนาตั้งว่ามาแต่หลังนั้น ให้ชำนานูชฌมานได้วาระหนึ่ง
 ต้องวาระ แล้วจึงเปิดองค์ติงจากนาดีกไว้ในมัชฌะ คือว่าหทัย
 วัตถุหันตองตูลน้อยเด่า เอาสติตงไปไว้ในนาคีหันตน้อยเด่า เอา
 ชนมานาดีกตั้งเก่าของสติตงนวนหนึ่งคืนหนึ่งดูก่อน ฯ ฌิวยัง
 ฌบายแท้ จงอธิษฐานยังปฏิภาคนิมิตต์เจ้าไปตงไว้ในหทัยวัตถุแด
 นาคีตูลน้อย แต่พอเอาไว้ที่นาดีกตั้งก่อน ฯ ฌิวยังฌบายแท้
 จงอธิษฐานเอายังปฏิภาคนิมิตต์เจ้าไปตงไว้เพียงหทัยวัตถุข้างนอก
 หันเอาสติไว้หัน เขายังอุปจารอปปนาให้เป็น ๓ ฐานแล้ว ฯ เขา
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้าตงไว้หน้าข้างนอกกับทั้งสติไว้หน้าก็ เข้าอุปจาร
 อปปนาให้เป็น ๓ ฐานแล้วเด่า เขาปฏิภาคนิมิตต์มาไว้นาดีกตั้งเก่า
 กระทำตงนี้ให้ชำนานูชฌมานก่อน ครั้นว่าชำนานูชฌมานดำที่
 ทั้ง ๓ ที่จักไว้สติที่ใดกตต์แต่ ฯ แล้วจึงวารณาปฏิภาคนิมิตต์เจ้า
 ออกด้วยลำดับเถิด ฯ เมื่อจักวารณาออกนั้น เอานิมิตต์มาไว้
 ที่นาดีกคคะหัน เข้าอุปจารเข้าอปปนาให้เป็นอนุโตมปฏิโตมแล้ว
 เอาสติออกไว้นอกอุจฺฐฐานประมาณ ๒ นิ้วมือ อธิษฐานปฏิภาค-

ดุตั้งขณะอัปนาตุนั้น จึงเข้าอัปนาให้เป็น ๘ฐานด้วยวัด ๕
 แด ๆ อุปจารอัปนาเจ้าบ่อห่อนแยกจากนิมิตต์แด ครั้นได้
 ปฏิภาคนิมิตต์แล้ว ขออุปจารเข้าอุปจาร ๆ ขออัปนาทั้ง ๕
 ด้วยลำดับ ๆ เมื่ออุปจารอัปนายังเป็น ปฏิภาคนิมิตต์ก็ยัง
 เป็นแด ๆ เมื่อใดอุปจารแดอัปนามิเป็น เมื่อหนีปฏิภาค
 นิมิตต์เจ้าจึงมิเป็นแด ๆ

อัสสาสะได้ดมหายใจออก บััสสาสะได้ดมหายใจเข้า ๆ
 อันนี้ตามอรรถกถาวินัย ๆ อัสสาสะได้ดมหายใจเข้า บััสสาสะ
 ได้ดมหายใจออก ๆ อันนี้ตามอรรถกถาพระสูตร ๆ

กามฉนฺโท ตมารินา พุยาปาโท ปิตฺติยา ปน
 สฺเซนฺทุทฺธจฺจุกฺกุจฺจุจํ ถินมิทฺธํ วิตฺถกฺเคน
 วิจฺฉิ กิจฺจนา วิจาเรน ปหานนฺตํ ปภาสิตํ ฯ^๑

อานาปานสติกถา ฯ

กสิณกถา

พุทฺโธ สพุทฺธญฺจกฺขมาโน ธมฺโม โดกฺกตุคฺโร นว^๑

ตฺงโฆ มกฺกผลตฺถุโจะ จ อิจฺเจคํ รัตนกฺขยํ

เขตต์ตํ อานุภาเวเน สพุทฺทกฺขชา อุตฺททฺทวา

อนฺตรายา จ วินตฺตํหฺนฺตุ สพุทฺโธคฺคิ ภาวนฺตุ เต ๗

ตฺงวโรยาย ๓ ที่ กัตถิ เกกฺเสมมเมือจิกคฺคฺพุตฺตรานํกัตถิ อยู่บมิดบาย
กัตถิเต ๑

ปจจวักกสิณํ อวปอกสิณํ

เตโฆกสิณํ วาโยกสิณํ

นิตฺตกสิณํ ปิตฺตกสิณํ

โตหิกกสิณํ โสทาทกสิณํ

อากาสกสิณํ อาโดกกสิณญฺเจติ อิมานิ ทสฺส กสิณานิ นาม ๗^๒

โยคาวจรเจ้าจกจําเรณฺยยังกสิณเจ้ามีปกวักกสิณเปนนั่น ฟังเอา
ดินมาแต่งยังดวงกสิณใหญ่ประมาณคืบปลาย ๔ นิ้วมือชวาง ข้าง
หนาประมาณเท่า ๓ นิ้วมือชวาง แล้วเอาดินแดงทำให้ปราศจาก
กสิณโทษดีเต ๑ เมื่อจะภาวนานั้นรักษายังอารมณ์ ๕ ประการ
ดุจคิงจาในอัสตาสระกรมฐานโพ้นเกิด ๑ เมื่อจะนั่งภาวนานั้น
เอาดวงกสิณไปตั้งตรงหน้าไทดแต่ที่นั่งภาวนานั้นประมาณ ๒ ศอกคืบ
แต่สุดข้างแห่งใบหน้า ข้างสูงประมาณคืบปลาย ๔ นิ้วมือชวาง

๑. ตามสวดมนต์ละบัวหลวงพิมพ์ครั้งที่ ๕ เป็น "วโร" ๒. วิสุทฺธิมัลลํ นํ ๑๔๕
ถึงนํ ๒๒๒.

แล้วนั่งขัดสมาธิได้แล้ว จับดวงกสิณได้หัว ๓ ที่ ได้หัวอก ๓ ที่ ๑
 แล้วตั้งบุพพาทิสั่งขารห้องพุทธคุณเจ้าเป็นอนุโตม ๑ ตั้งบุพพา-
 ทิสั่งขารแห่งอัสสาสะเจ้า แล้วเข้าอุปจารอุปปนาห้องอัสสาสะเป็น
 บาทกถกถินแล้ว ตั้งบุพพาทิสั่งขารแห่งปลวักถิน ก็ชื่อว่าสว่าง
 ยังปัญจนนนั้นด้วยลำดับตอดกกระทุกแตกโพ้นแด ๑ เถ่าพัต
 จับดวงกสิณเห็นได้หัวได้อก ๓ ที่ แล้วไว้สติที่ดวงกสิณ จึงหัดบ
 ฑำดำนดินตาตำดินตาตำแห่ง ๓ ที่ จึงบริกรรมว่าปลวักถิน ๓ ที่
 ทอดสติตั้งดวงกสิณคือว่าหมั่นให้หายที่เด่าหายที่ ให้สติตั้งอยู่
 แห่งดวงกสิณเห็นดีแล้ว เถ่าบริกรรมว่าปลวักถิน ๓ ที่ ทอดสติ
 ไว้แห่งดวงกสิณเห็นแล้วจึงขอว่า ข้าขออุคคหิมิตต์เจ้าในห้อง
 ปลวักถินเจ้า จงมาเกิดปรากฏแก่ปัญญาจักขุแห่งข้าเกิด ๑ ขอ
 ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ข้อมคดียังอุคคหิมิตต์อันจักมาปรากฏที่ดวง
 กสิณเห็นเกิด ๑ ฌีว่ามิมปรากฏบริกรรมเด่าหมั่นขออุคคหิมิตต์
 ึ่งหายเด่าจงหายที่เกิด ๑ ครอบใคอุคคหิมิตต์ยังมิมปรากฏ
 ้นอย่าเด่บริกรรมเด่ขออุคคหะนเอน ๑ ครั้นว่าอุคคหิมิตต์
 เจ้าปรากฏแล้ว ขออุคคหิมิตต์รอดหัวอกแล้ว เถ่าอธิษฐาน
 อุคคหิมิตต์ออกจากอกไปตั้งไว้แห่งดวงกสิณเห็นก่อน เถ่าผัดขอ
 อุคคหิมิตต์เข้ามารอดหัวอก ครั้นว่าหิมิตต์เจ้าเข้าจุหัวอกแล้ว
 ขออุปจารในห้องอุคคหะว่า ข้าขอปลวักอุปจารสมาธิเจ้าในห้อง
 อุคคหิมิตต์เจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร กายทวาร มโน-

ทวาร แห่งข้างบนเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ แล้วจึงทอดสติไว้ซอมคดู
 อุปจาร ๑ ครั้นว่าอุปจารเกิดแล้ว จึงเชื่อว่าข้าขอเข้ายังปลว
 อุปจารธมาธิเจ้า ในห้องอุคคหนิมิตต์เจ้าอยู่นานประมาณว่าเกิน
 หมากร ๓๐ คำจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ซารูเมือออกเกิด ๑ เข้า
 ๒ ที่ ๓ ที่ แล้วอย่าเข้าเทอญ ๑ จึงขอปฏิภาคนิมิตต์เจ้าว่า ข้า
 ขอปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันใดอันใดงามเป็นตังหน้าแฉ่นคำนั้น จงมาเกิด
 ปรากฏดวงปลวข้าเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ แล้วบริกรรมว่า ปลว
 กดิณ ๓ ที่ ๑ แล้วทอดสติไว้ซอมคดูยังปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันมา
 ปรากฏเห็นเกิด ๑ ทราบโดยปฏิภาคนิมิตต์เจ้าบมีมาปรากฏ อย่า
 ตะบริกรรมแต่ขอปฏิภาคนิมิตต์นั้นเทอญ ๑ ครั้นว่าปฏิภาคนิมิตต์
 เจ้าอันมีไซติอันใดงามมาปรากฏเป็นดวงกดิณที่ใดนั้นก็ ถือว่ามี
 ใสบมีเป็นดวง ขอให้ใสบให้เป็นดวงตังหน้าแฉ่นคำนั้นหลายหนหลายที่
 แล้ว ครั้นว่านิมิตต์เป็นดวงไซติใดงามแล้ว ขอให้ปฏิภาคนิมิตต์
 เจ้าเข้ามาใกล้หัวอก รับขออุปจารในห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้าว่า ข้าขอ
 ปลวอุปจารธมาธิเจ้าในห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร
 แห่งข้างบนเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ บริกรรมว่า ปลวักดิณ ๓ ที่
 ทอดสติไว้ซอมคดูยังลักษณะแห่งอุปจารเจ้าอันเกิดในชั้น ๕ นั้นเกิด ๑
 ครั้นว่าอุปจารห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้าเกิดแล้ว เข้าอยู่ ๓๐ คำ
 หมากรหม้อเข้าหนึ่งต้องหม้อเข้า แต่บริกรรมว่า ปลว ๓ ที่ ๑
 จึงขอปฐมอัปนาห้องปลวักดิณ ขอทุติยอัปนา ขอตติยอัปนา

ขอจตุตถอัปณา ขอปัญจมอัปณา ในห้องปกวักถิน ๑ ครั้นว่า
 จักขอตุกโตมบริกรรมตฤนั้น ๑ ขออัปณาเจ้าให้เป็นอนุโถมให้เป็น
 ปฏิโถมแล้ว จึงเข้าอัปณาให้เป็นอนุโถมให้เป็นปฏิโถม เข้า
 ให้เป็น ๘ ฐาน แรกแต่ได้ปฏิภาคนิมิตต์นั้นดวงกถินอย่าตั้งเอา
 ไว้ที่อื่นเถิด ๑ แต่ได้ปฏิภาคนิมิตต์เจ้านั้นอุคคหระก็อย่าขอ ๑
 แม้แต่อุปจารห้องอุคคหนิมิตต์ก็อย่าขออย่าเข้าเทอญ ๑ เถาขอ
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้าเข้าอุปจารห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้า ๑ เข้าอัปณา
 ทั้ง ๕ ให้เป็น ๘ ฐาน ดังมีคิเจ้าเถิด ๑ ในห้องกถินเจ้านั้นมีจา
 ดักขณะอันเป็นแห่งอุคคหระปฏิภาคนิมิตต์อุปจารอัปณาเจ้าแล ๑ หาก
 ได้ว่าในอัสตัสระกรรมฐานเจ้าแจ้งแล้วแต่ ๑ ผิดว่าจะปฏิบัติในห้อง
 กถินเจ้าแท้ จงดูในอัสตัสระเจ้าโพ้นให้แจ้งแล้วจึงปฏิบัติในกถิน
 เจ้านั้นเถิด ๑ เถายังต่างอารมณ์แต่บริกรรมดวงกถินแล ๑

โยคาวจรเจ้าจะจำเวียนอาไปกถินเจ้า เอน้ำบริสุทธ์ได้ฝ่า
 ภาตวรรคี่ได้ถ้อยอันบริสุทธ์ จักภาวนาที่ใดเอน้ำอันนั้นไปตงทนน
 กระทำบุพพกิจคือว่าถวายปัญจขันธ์ให้บริบูรณ์แล้ว เขาพุทธคุณ
 คือว่าเขาอัสตัสระเข้าปกวักถินเป็นบาทกั แล้วจบน้ำได้หัว ๓ ที่
 หลดับตาดำดินตาดำแล้วบริกรรมว่า อาไปกถิน ๓ ที่ ๑ ขอ
 อุคคหนิมิตต์ใจ ๆ ให้ได้อุคคหนิมิตต์ แล้วขออุปจารอุคคหระเข้า
 อุปจารอุคคหระ ๑ ขอปฏิภาคนิมิตต์ให้ได้แล้ว ขออุปจารปฏิภา
 คนิมิตต์เข้าอุปจารปฏิภาคนิมิตต์เข้าอัปณาทั้ง ๕ ๑ เข้าอัปณาทั้ง ๕ ให้เป็น

๘ ฐาน ๑ แม้นเศวตฉัตรเอาไฟเผาไหม้ บปริกรรมว่า
 เศวตฉัตร ๓ ที่ ๑ ขออุคคะ ขอปฏิภาค ขออุปะจาร ขอ
 อัมปะนา เข้าอุปะจารเข้าอัมปะนาให้เป็น ๘ ฐาน ๑ วาโยกฉัตร
 เอาหนึ่งวงก็ดี หนึ่งฝ่ายก็ดี อันตมาเขวอนที่ช่องดมแล้วทำบุพพิก
 ให้บริบูรณ์แล้ว บปริกรรมว่า วาโยกฉัตร ไปใ้ ๓ ที่ ๑ ขอ
 อุคคะ ขอปฏิภาค ขออุปะจาร ขออัมปะนา เข้าอุปะจารเข้าอัมปะนา
 ให้เป็น ๘ ฐาน ๑ แม้นว่านั้เศวตฉัตรก็เอาอันเขี้ยว บปริกรรมว่า
 นั้เศวตฉัตร ไปใ้ ๓ ที่ ๑ แม้นว่าปี่เศวตฉัตรเอาอันเหล็ก บปริกรรม
 ว่า ปี่เศวตฉัตร ไปใ้ ๑ ๑ แม้นว่าโศกเศวตฉัตรก็เอาอันแดงมาเป็น
 ดวง บปริกรรมว่า โศกเศวตฉัตร ไปใ้ ๑ ๑ แม้นว่าโศกเศวตฉัตร
 ก็เอาอันขาวมาเป็นดวง บปริกรรมว่า โศกเศวตฉัตร ไปใ้ ๓ ที่
 แม้นว่าอากาศฉัตรเอาช่องฝาเท้าดวงปลวกฉัตรนั้นเป็นดวงแห่งอา
 กาศฉัตร บปริกรรมว่า อากาศฉัตร ไปใ้ ๓ ที่ ๑ ด ๑ แม้น
 ว่าอาโลกฉัตรก็เอาอาโลกเอาไฟก็ดี เอาอาโลกแดงก็ดี บปริกรรม
 ว่า อาโลกฉัตร ไปใ้ ๓ ที่ ๑ แล้วขออุคคะ ขอปฏิภาค ขอ
 อุปะจาร ขออัมปะนา เข้าอุปะจารเข้าอัมปะนาให้เป็น ๘ ฐาน ๑
 โยคาวจรเจ้าตนใด จำเวณียงกฉัตรเจ้าทั้งหลายนี้ จึงกระทำ
 โดยตั้งปลวกฉัตรนั้น ๑ แม้นว่าลักษณะดวงกฉัตรก็ดี ลักษณะ
 ตั้งกฉัตรก็ดี ลักษณะขออุคคะก็ดี ขออุปะจารก็ดี ขออัมปะนา
 ก็ดี ๑ ลักษณะเข้าอุปะจารห้องอุคคะก็ดี อุปะจารห้องปฏิภาค

กัด เข้าอุปนาถัด จงกระทำโดยตั้งปลถักติดเจ้าโพ้นเทอญ
 ตักษณะอันรักษานิมิตต์รักษาอุปจารแลอุปนาเจ้านี้ จะรักษา
 โดยตั้งดาวในอัสต์ลำดับกรรมฐานเจ้าโพ้นเกิด ๗ ตูในอัสต์ลำดับเจ้า
 ให้แจ่มแจ้งแต่จึ่งกระทำเกิด ๗ โยคาวจรเจ้าคนใด จำเริญ
 ยังกติดบริบูรณ์แล้ว แต่จักจำเริญยังอุปกรรมฐานเจ้า กระทำ
 กติดินเจ้าทั้งหลายมีปลถักติดเป็นคั้นแล้วอาโตกกติดินเป็นปริโยธาน
 ให้ชำนาญชมฉานด้วยวดี ๕ ประการนั้นก่อน ๗ ตักกติดินเจ้า
 ทั้ง ๘ ดวงมีปลถักติดเป็นคั้น มีโอทาคกติดินเป็นปริโยธาน ๗
 ต้าปฏิภาคนิมิตต์เจ้าทั้ง ๘ ดวงนี้ ปฏิภาคนิมิตต์ดวงโตบริสุทธีงาม
 แท้จึ่งถอนดวงนั้นเกิด ๗ เมื่อจักถอนปฐมอรูปรูปนั้น ปฏิภาค
 นิมิตต์เจ้าดวงโตบริสุทธีงามแท้บริกรรมดวงนั้น ขอเอาปฏิภาคเจ้า
 ดวงนั้นมาไว้ที่โกตถอกก่อน เข้าอุปจารในห้องปฏิภาคเข้าอุปนา
 เจ้าให้เป็นอนุโลมปฏิโลมแล้ว อธิษฐานปฏิภาคนิมิตต์เจ้าออกจาก
 หัวอกไปตั้งไว้เห็นออากาศซึ่งหน้าเพียงหัวอกไกลประมาณ คอกคืบ
 แล้วไว้ดีที่ที่ดวงปฏิภาคหัน เข้าอุปจารอุปนาในกติดินอันมีกติดิน
 เจ้าดวงนั้นเป็นจุกกณัย เจ้าให้เป็นอนุโลมเป็นปฏิโลมอยู่ให้ดีคิมันที่
 ดวงปฏิภาคเจ้าหันก่อน ครั้นว่าปฏิภาคนิมิตต์เจ้ามีนบมิทวงบมิติง
 แล้ว จึ่งคลายผ่อนสติออกจากดวงปฏิภาค แล้วเอาสติไว้บนดวง
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้าหันประมาณเท่า ๔ นิ้วมือขวาง อธิษฐานอากาศ
 เท่าดวงกติดินนั้นเป็น ดวงปฐมอรูปรูปแล้ว ไว้ดีที่ที่ตั้งอากาศนั้น

บริกรรมว่า อากาโส อนนโต ๓ ที่ มนสิการว่าอากาศนั้นหา
 ที่สุดบมิได้แล้วบริกรรมแต่มนสิการไปใจๆ จึงขอปฐมอรุณเจ้า
 จงมาเกิดปรากฏแก่ปัญญาจักขุแห่งข้าเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ ฯ แล้วยัง
 อยู่ตม้นบริกรรมมนสิการแต่ขอไปใจๆ เกิด ฯ เมื่อปฐมอรุณ
 จักตณัน ปฏิภาคนิมิตต์ก่อกได้ย แม้นว่าอากาศนั้นก็ปลั่งไปเป็น
 ดั่งถ้าคุดหาเงินคุดหาค่านกม ฌีวามิตงน้ออากาศนั้นปลั่งไปเท่ากป
 แดเท่าคุดนรฤณนกมแด เป็นดังนจิงได้ชื่อว่าปฐมอรุณตกแด ฯ
 ครันอากาศปลั่งไปดั่งนี้ ขออุปจารในห้อยปฐมอรุณว่า ข้าขอ
 อุปจารสมาธิเจ้าในห้อยปฐมอรุณเจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุ
 ทวาร ภายทวาร มโนทวารแห่งข้าเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ ฯ บริกรรม
 ๓ ที่ ฯ ทอดสติไว้ซอมคุดยงต์กษณะแห่งอุปจารเกิด ฯ ครันรู้
 ว่าอุปจารเจ้าเกิดแล้ว จึงขอเข้าว่า ข้าจักเข้ายังอุปจารสมาธิเจ้า
 ในห้อยปฐมอรุณเจ้านี้ อยู่นานประมาณว่ากินหมาก ๗ คำจัดแล้วจึง
 ออก ตัญญาให้ซารูเม่อออกเกิด ฯ ฌีวายังแข่งเข้าซนเถิง ๓๐ คำ
 หมาก แด่วบริกรรม ๓ ที่ ขออัปนาว่า ข้าขออัปนาสมาธิเจ้า
 อันประกอบด้วยองค์ ๒ คืออุเบกขา เอกัคคตาเจ้า จงมาเกิดปรากฏ
 ในจักขุทวาร ฯ แห่งข้าบดินเกิด ฯ ขอ ๓ ที่ บริกรรม ๓ ที่ ทอด
 สติไว้ซอมคุดยงต์กษณะแห่งอัปนาเจ้าในห้อยปฐมอรุณเจ้าเกิด ฯ
 บริกรรมว่า อากาโส อนนโต ๓ ที่ ทอดสติไว้พิจารณาคุดยงต์
 ตักษณะแห่งอัปนาสมาธิเจ้า อันกอบไปด้วยองค์ ๒ คืออุเบกขา

ตั้งดวงปฏิภาณขึ้นเป็นอารมณ์แก่ปฐมอรุปรเจ้าเกิด ฯ ภาวนาว่า
อากาศ ตั้งหนักดี ว่า อากาศ อนนุโต ตั้งหนักดี ว่า อากาดี
อนนุคิ ตั้งหนักดี เดีดี วุคฺตณฺยํ ฯ

ปฐมอรุปรกถา ฯ

โยคาวจรเจ้าจำเจริญได้ยังปฐมอรุปรแล้ว จำเจริญเอาหุคฺติย
อรุปรเจ้า เข้าอุปจารอุปฺปนาในปฐมอรุปรออกแล้ว ฯ ราพึงถึง
อรุปรว่า หุคฺติยอรุปรเจ้าหมีวิญญานเป็นอารมณ์แต่ ฯ ภาวนา
ว่าวิญญานเป็นอารมณ์แต่ ฯ ภาวนาว่า วิญญานํ ตั้งหนักดี
ว่า วิญญานํ อนนุคิ วิญญานํ อนนุคิ ตั้งหนักดี บริกรรมไป
ใ้ๆ มนติการว่าวิญญานนี้หาที่สุดบมิได้ แล้วบริกรรมไปใ้ๆ
แล้วจึงขอว่า ข้าขอหุคฺติยอรุปรเจ้า จงมาเกิดปรากฏแก่ข้าเกิด ฯ
ขอ ๓ ที่ ฯ บริกรรมแต่มนติการขอไปใ้ๆเกิด ฯ เมื่อหุคฺติย
อรุปรจักตกนนี้ ดุจคิดใจแต่ตรงปรากฏเป็นดังพยับแดดนนี้ ฯ
ครนว่าเป็นดังนนี้ บริกรรมว่า วิญญานํ ๓ ที่ ฯ ขออุปจาร
ขออุปฺปนา เข้าอุปจารเข้าอุปฺปนาเกิด เดีดี วุคฺตณฺยํ ฯ

หุคฺติยอรุปรกถา ฯ

โยคาวจรเจ้าจักจำเจริญยังหุคฺติยอรุปรเจ้า เข้าอุปจารอุปฺปนาใน
ปฐมอรุปรหุคฺติยอรุปรออกแล้ว ราพึงถึงยังหุคฺติยอรุปรเจ้านี้ เขาหุคฺติ
ภาว แห่งปฐมอรุปรเจ้าเป็นอารมณ์ ภาวนาว่า หุคฺติ กิณฺจิ นน
กัคฺติ ว่า สุตฺตณฺยา ตั้งหนักดีไปใ้ๆ มนติการปฐมอรุปรภาวนาเจ้า

หาอุปบาท จิตฺติ ภงฺกฺก มนฺนิเต ๑ แดบริกรรมไปใ้จ้าว่า ข้าขอตติย
 อรุปรเจ้าจงมาเกิดปรากฏแก่ข้าเทอญ ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ หมั้นบริกรรม
 แดมนตติการแดขอไปใ้จ้าเกิด ๑ เมื่อว่าตติยอรุปรเจ้าจักตณัน
 เมื่อใดจิตต์แห่งโยคาวจรเจ้าตณัน แด่นตงไปโนบทว่า นตฺติภาว
 นันไปใ้จ้า ปรากฏเห็นอันใดเท่ามาตรวาภวังก์ หากเปนไปตงนัน
 บริกรรมว่า นตฺติ ๓ ที่ ๑ จิงขออุปจารอุปปนา แด้วเข้าอุปจาร
 เข้าอุปปนาเจ้าเกิด เตลล์ วุคฺตณนํ ๑

ตติยอรุปรภา ๑

โยคาวจรเจ้าจักจำเวิญยังจตุคตอรุปรณานเจ้านัน ๑ เอาบาท
 กษณานในกตติณออกแด้ว เข้าอุปจารอุปปนาในตติยอรุปรออกแด้ว
 ราวังถึงจตุคตอรุปรเจ้านัน เขา สันตฺตปณิต์ แห่งตติยอรุปรนันเปน
 อารมณัน ๑ ราวังถึงใ้จ้าแด้วภาวนาว่า เอตํ สันตฺตํ เอตํ ปณิต์
 ๓ ที่ มนตติการว่าจตุคตอรุปรเจ้านัน เปนสันตฺตปณิต์แดแปรณิต์
 สุตฺตุมานักกว่าตติยอรุปรเจ้าแต่ไปใ้จ้า ๓ ที่ ๑ หมั้นบริกรรมแด
 มนตติการไปใ้จ้า จิงขอจตุคตอรุปรว่า ข้าขอจตุคตอรุปรเจ้าจงมา
 เกิดปรากฏในจักขุทวาร ๑ต๑ แห่งจ้าเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ ทอด
 สติไว้ในหทัยวัตตฺตฺตุมมดู หมั้นบริกรรมว่า เอตํ สันตฺตํ เอตํ ปณิต์
 นันมนตติการแดขอไปใ้จ้าเกิด ๑ เมื่อใดจิตต์ใจแด่นตงโนบทว่า
 สันตฺตํ ว่าสุตฺตุมานันใ้จ้าแด้ว จิงขอยังอุปจารสมาธิเจ้าในห้อย
 จตุคตอรุปรเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร กายทวาร มโนทวาร แห่ง

ขาบคนเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ซอมมฺ ดูด้วยบริกรรม ๓ ที่ ว่า
 ข้าจักเขายังอุปจารต์มาริเจ้าในห้วงจตุคตอรุปรเจ้าอยู่นานประมาณ
 ว่ากินหมาก ๕ คำจัดแฉวงออก ดัญญาให้ซารูเมื่อออกเกิด ๑
 เขาชนถึง ๑๐ คำหมาก ๓ ที่ ๑ บริกรรม ๓ ที่ ๑ ข้าชอยัง
 อับปนาต์มาริเจ้าในห้วงจตุคตอรุปรเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร
 ภายทวาร มโนทวาร แห่งขาบคนเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ แด้วทอด
 สติไว้ซอมมฺดูยังอับปนาเจ้าอนจกเกิดนเกิด ๑ บริกรรม ๓ ที่ ข้า
 ชอยังอับปนาต์มาริเจ้าในห้วงจตุคตอรุปรเจ้าอยู่นานประมาณว่ากิน
 หมาก ๕ คำจัดแฉวงออก ดัญญาให้ซารูเมื่อออกเกิด ๑ เขา
 ๒ ที่ ๓ ที่ ถึง ๑๐ คำหมาก ถึงหม้อเขา ๒ ที่ ๓ ที่ อินนเขา
 ธรรมเจ้าหัวทกอนแต่ ๑

จตุคตอรุปรกธา ๑

โยคาวจรเจ้าจำเริญอรุปรมาณทั้ง ๔ ได้บริบูรณ์แล้ว ๑ เต่า
 พัดเข้าอุปจารอับปนาเจ้าแต่ปรุมอรุปรมาโดยดำตบขนมมาถึงจตุคต
 อรุปรมาณให้ข่านาญชมนานด้วยวัด ๕ แด้วแฉวงมากแฉวงหลาย ๑
 ครนว่าจำเริญได้อรุปรมาณเจ้าตั้งนแล้ว กระทำให้ข่านาญชมนาน
 ด้วยวัด ๕ แด้วตงนวกุพพนาเกิด ๑ เมื่อจกวิกุพพนาน บริกรรม
 ปลถวิกถิน เข้าอุปจารในปลถวิกถินเข้าอับปนาในปลถวิกถินให้เป็น
 จตุคกนัย แด้วเข้าอุปจารเข้าอับปนาในอรุปรทั้ง ๔ โดยดำตบ ๑
 บริกรรมอาไป เข้าอุปจารในอาไปออกแล้ว เข้าอับปนาในอาไป

เป็นจตุกกนัยออกแล้ว ฯ เข้าอุปปนาในรูปทั้ง ๔ โดยลำดับ ฯ
 บริกรรมเตโช อุปจารในเตโช เข้าอุปปนาในเตโชให้เป็นจตุกกนัย
 ออกแล้ว ฯ บริกรรมปฐมรูป เข้าอุปปนาเจ้าทั้ง ๔ โดย
 ลำดับ ฯ กระทำดังนี้ครบเท่ารวดโอทาทกถินเกิด ฯ เข้า
 กถินดวงใด กระทำอุปปนาในกถินดวงนั้น ให้เป็นจตุกกนัยแแต่ ฯ
 เข้าอุปปนาในอุปปนาทั้ง ๔ กับทุกดวงกถิน เท่าถึงโอทาทเกิด ฯ
 อนันท์ชื่อว่าวิภูพนาอุปกระทำอัฐฐีธมาบัตกระทำแแต่ ฯ นัยหนึ่ง
 ฌิว่าบมิกกระทำดังนี้ เข้าอุปจารปลถวี่ออกแล้ว บริกรรมปฐม
 รูปเข้าอุปจารในปฐมรูปออก ฯ บริกรรมปลถวี่รูปเข้าอุปจาร
 ในปฐมรูปออก ฯ บริกรรมปลถวี่เข้าปฐมอุปปนาในปฐมออก ฯ
 บริกรรมปฐมรูปเข้าอุปปนาในปฐมรูปออก ฯ บริกรรมปลถวี่
 เข้าทุกขียรูปฌานออก ฯ บริกรรมทุกขียรูปฌานออก เข้าคตขีย
 ปลถวี่คตขียรูปฌาน ฯ เข้าจตุคตปลถวี่จตุคตรูปฌาน ฯ ปฐม
 ธาโปปฐมรูปฌาน ฯ ทุกขียทุกขียรูปฌาน ฯ คตขียคตขียรูป
 ฌาน ฯ จตุคตจตุคตรูปฌาน ฯ กระทำดังนี้เท่ารวดโอทาท
 กถินโพ้นเกิด ฯ อนันท์ชื่อว่าอัฐฐีธมาบัตหนึ่งแแต่ ฯ กระทำ
 อัฐฐีธมาบัตแแต่เท่านี้ ฯ

ฌิว่าจักจำเรณูรูปฌานเป็นปรกถิ ฯ เขาพุทธคุณเป็นบาทก
 ก็ได้ เขาธัตถ์ธัตถ์เขาเมตตาเป็นบาทกก็ได้ ฯ ครั้นว่าเขากถิน
 เป็นบาทกดังนี้อนันตลักษณะอันถ่วงรูปหัตถ์ ฯ ครั้นได้รูป

ทั้ง ๕ แล้ว จักเอาอันใดเป็นบาทก็ได้ เหตุว่าชำนาญสมณ
 แล้วแต่ ๑ เข้าพุทฺธคุณเข้าภุคกสถินกัก็ได้ ๑ เข้าอัสสาสะเข้า
 ภุคกสถินกัก็ได้ ๑ เข้าพรหมวิหารเข้าภุคกสถินกัก็ได้ ๑ เข้า
 พุทฺธคุณเข้าวณณกสถินกัก็ได้ ๑ เข้าอัสสาสะเข้าวณณกสถิน
 กัก็ได้ ๑ เข้าพรหมวิหารเข้าวณณกสถินกัก็ได้ ๑ เข้าขณิกา
 อุกุเพงคา ปาคุญเฑตากับภุคกสถินกัก็ได้ ๑ เข้าวณณกสถินกัก็ได้ ๑
 เข้าธาคู & อินทรีย์อันเป็นนิกคหะโพชนกคอันเป็นนิกคหะกัก็ได้ ๑
 ดมฺมาอาชีโวกัก็ได้ ๑ แต่ปลงวักถินไปถึงวาโยกสถินอันชื่อว่า
 ภุคกสถิน ๑ แต่ปลงถินไปถึงโหทาทกสถิน ชื่อว่าวณณกสถิน ๑
 แม้ว่าจะเข้ากัด้วยอากาศธาโตกสถินกัก็ได้ ๑ แม้ว่าจะเข้ารูป
 กัด้วยพุทฺธคุณอัสสาสะพรหมวิหารกัก็ได้แต่ ๑

ภเฑชฺชกถา ๑

กสถินกถา ๑

อสุภกถา

อุทฺธมาตักฺกั วัณฺณตักฺกั วัปปุพฺพกั วัจฺฉิตฺตทักฺกั
วัจฺฉายิตฺตทักฺกั วัจฺฉิตฺตทักฺกั หตฺตวัจฺฉิตฺตทักฺกั โถหิตักฺกั
ปฺปุพฺพกั อฏฺฐสิกฺขญเจติ อิมเ ทถ อสุภกา นาม ฯ

โยคาวจรเจ้าจำเรียมอสุภกรรมฐานอันมีอุทฺธมาตักฺกัเป็นคณันท์ ฯ
เมื่อจกกระทำนั้น คึงบุพพาทิสั่งขารห็องพุทธคุณแล้ว ฯ เข้าพุทธ
คุณเจ้าให้เป็นอนุโลมเข้าอัสสาสะให้เป็นอนุโลมแล้ว คึงบุพพาทิ
ภังขารว่า ข้าจักดวงบัญญัติแห่งข้าอันมีชีวิตเป็นประจານ
แกแควเจ้าทัง ๕ บดินเกิด ฯ ขอแกแควเจ้าทัง ๕ จงเป็นที่พึงแก่ข้า
ในบดินเกิด ฯ ในอิริบถอันขานันท์ ข้าจักจำเรียมยังอุทฺธมาตัก
ตัญญาเจ้าให้ไดยังอุคคหนิมิตตปฏิภาคนิมิตตอุปจารธมามีอัปฺปนา
ธมามีเจ้าแทตหัดแต ฯ ฌีว่าข้าบมิไดยังอุคคหนิมิตต ๑ต ๑ อัปฺปนา
ธมามีเจ้าแทตงน ฌีว่าข้าบมิไดยังอุคคหนิมิตต ๑ต ๑ เมื่อใด
ชีวิตข้ายังเป็นไป ข้ายังจักกระทำเพียรเอาให้ไดยังอุคคหนิมิตต
๑ต ๑ อัปฺปนาธมามีเจ้าแทตหัดแต ฯ อุทฺธมาตักฺกั ปฏิภุกฺกั
๓ ทั ๑ อุทฺธมาตักฺกัเจ้านิ ควรเกดยตควรหนายแทตหัดแต ฯ
มนติการไปไจ้ ๆ ฯ ข้าขออุคคหนิมิตตเจ้าในห็องอุทฺธมาตักฺกัเจ้า
จงมาเกิตปรากฏในจักขุทวารกายทวารแห่งข้าบดินเกิด ฯ ขอ ๓ ทั ๑
ทอคตตีไว้ช้อมตฺยยังอุคคหนิมิตตอันจักมาปรากฏเกิต ฯ ครนบมิ

เห็นมาปรากฏหมันบริกรรมหมันมนต์การหมันขออุคคะ ๑ เมื่อ
 อุคคะหมิตต์เจ้ามาปรากฏนั้น เห็นผีตายพองมาปรากฏซึ่งหนานน
 กัม ๑ ดังคาบนั้นปรากฏเห็นคนแต่หมายนอยู่ซึ่งหน้ากัม อยู่
 ข้างซ้ายข้างขวา เท่าตายไปตายพองในบัดเดียวหนัก ๑ ครน
 เห็นผีตายพองมาปรากฏดังนี้ ๑ บริกรรมขออุปจารว่า ข้าขอ
 อุทฺธุมาคกอุปจารเจ้าในห้องอุคคะหมิตต์เจ้า จงมาเกิดในจักขุ
 ทวาร ๑ ต ๑ แห่งข่าบคนเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ ทอดตติไว้ชอมตุ
 ดลักษณะแห่งอุปจารอันจักเกิดในชนธ ๕ เกิด ๑ ครนอุปจารเกิด
 แล้ว ๑ บริกรรม ๓ ที่ ๑ ข้าจักเขายังอุทฺธุมาคกอุปจารดำริ
 เจ้า อยู่นานประมาณกีนหมาก ๕ คำจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้
 ข่าบเมื่อออกเกิด ๑ เขาจนถึง ๗ คำหมาก ๒ ที่ ๓ ที่แล้วบริกรรม
 ว่า อุทฺธุมาคก ปฏิภุกต์ ๓ ที่ ๑ ขอปฏิภากว่า ข้าขอปฏิ
 ภากหมิตต์เจ้าในห้องอุทฺธุมาคกตัญญาเจ้าอันโชติอันได้งามเป็นดัง
 หน้าแฉนค่านั้น จงมาปรากฏซึ่งหน้าแห่งข่าบคนเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑
 ทอดตติไว้ชอมตุเกิด ๑ หมันบริกรรมแต่ขอปฏิภากนั้นไปใ้ๆ ๑
 เมื่อใดปรากฏเห็นปฏิภากหมิตต์เจ้าอันโชติอันได้เต็มงาม แดขอ
 อุปจารปฏิภากว่า ข้าขออุทฺธุมาคกอุปจารดำริเจ้าในห้องปฏิภาก
 หมิตต์เจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑ ต ๑ แห่งข่าบคนเกิด ๑
 ขอ ๓ ที่ ๑ ทอดตติไว้ชอมตุลักษณะแห่งอุปจารปฏิภาก ๑ ครน
 รั้งแล้วบริกรรม ๓ ที่ ข้าจักเขายังอุทฺธุมาคกอุปจารดำริเจ้า

ในห้องปฏิภาคนิมิตต์เจ้า อยู่นานประมาณกึ่งหมาก ๕ คำจัดแล้ว
 จึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๗ เข้าจนถึง ๗ คำมากจึงออก
 ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเทอญ ๗ ๓๐ คำมาก ๓ ที่ ๗ บริกรรม
 ๓ ที่ ๗ ข้าขอปฐมอุปปราศมารีเจ้าในห้องอุทรุมาคกตัญญาเจ้า
 จงมาเกิดในจักขุทวาร ๗ ๑ ๗ ๓ ที่ ๗ ข้าจักเข้ายังปฐมอุปปรา
 ศมารีเจ้าในห้องอุทรุมาคกตัญญาเจ้า อยู่นานประมาณว่ากึ่งหมาก
 ๕ คำจัดแล้วจึงออก ตัญญาให้ชำระเมื่อออกเกิด ๗ เข้า ๒ ที่
 ๓ ที่ ถึง ๓๐ คำมากแล้วอยู่ให้ชำนาญด้วยดวงนั้นเกิด ๗ อสุภ
 เจ้าทั้งหลายนั้นเท่าอุปปราศมารีคนเดียวคือปฐมอุปปราศ ๗ อนันต
 จายังลักษณะแห่งอุทรุมาคกตัญญาเจ้าก่อนแต่ ๗ เจ้าคนอุกฏฐ
 ฐัน ปรากฏเห็นซากผู้ตายพองมากบริเวณทั้งหมดก็มี ๗ ดาวคาบ
 นอนทับคอกอยู่ ดาวคาบเห็นตัวตายได้พองอยู่ซึ่งหน้าก็มี แม่น
 ไปบิณฑบาตก็เห็นปรากฏซึ่งหน้าก็มี ๗ เจ้าคนมุกุคนมัยคินน
 เห็นซากผู้หนึ่งต้องอันล้ามอัน ซากข้างซากม้าซากหมา เห็น
 ซากอันใดอันหนึ่งมาปรากฏก็ดี เทออย่างดวงจึงให้บังเกิดอสุภตัญญา
 ดังเดียวใจๆเกิด ๗ ครั้นได้ปฏิภาคนิมิตต์แล้ว ได้อุปจารอุปปรา
 ศแล้ว ซากผู้หากจกหายเสียแต่ ๗ แม่นว่าวันดกระก็เห็นซากผู้
 เขียวปนดั่งเน่าจะแตกออกนิน ๗ แม่นว่าเห็นซากผู้ใดก็ดู เขียว
 ปนดั่งหนองจกแตกออกนิน อนันตชื่อว่าวันดกอสุภแต่ ๗ บริกรรม
 ว่า วิหิตถิ ปฏิภุกถิ ๗ แม่นปรากฏเห็นซากผู้ตายหนองไหลออก

ดังคนไปบิณฑบาตปรากฏเห็นคนฝูงมาได้บาศรีพันหนึ่งของไหลออกก็มี
 ดังคาบปรากฏเห็นเนื้อเน่าเห็นหนองไหลออกเต็มภูฎีก์ยังมีแต่ ฯ
 บริกรรมว่า วิบุพพกัม ปฏิกุฎกัม ฯ เสด็จ ดูคุณนัย ฯ ๑๓ ฯ เทออย่ากลัว
 เทอญ ฯ ครั้นว่าเห็นผีมาหาอย่ากลัวจงดี ฯ ถัดบมิตต์เป็นอุทธัจจะ
 ก็มีแต่ ฯ บริกรรมว่า วิจฺฉินฺทกัม ปฏิกุฎกัม วิจฺฉายิตฺตกัม ปฏิกุฎกัม ฯ
 วิจฺฉิตฺตกัม ปฏิกุฎกัม ฯ หคฺฉิตฺตกัม ปฏิกุฎกัม ฯ โดหิตกัม ปฏิกุฎกัม ฯ
 ปุพฺพกัม ปฏิกุฎกัม ฯ อฏฺฐกัม ปฏิกุฎกัม ฯ เสด็จ ดูคุณนัย ฯ

โยคาวจรเจ้าอันจักจำเริญยังอตุกกรรมฐานเจ้านี้มีได้ตั้งว่า
 ไปตุมิตายมาแต่จึงจำเริญยังอตุกกรรมฐานเจ้านี้มีแต่ ฯ จำเริญ
 ครั้นได้บริกรรมอันนั้น ขอรุคคะระขอปฏิภาคนิคมิตต์ขออุปจารขออัปนา
 เข้าเกิด ฯ อันเห็นซากผีมาปรากฏนั้นเขาเป็นอุคคะระนิคมิตต์พอให้
 แด้วยังอุปจารในห้องอุคคะระแต่ ฯ เมื่อใดปฏิภาคนิคมิตต์เกิดเป็น
 ดวงออกจากซากผีนั้น ๆ มาปรากฏก็ดี เม้นเกิดที่ใดที่หนึ่งมาเกิด
 ครั้นว่าปฏิภาคนิคมิตต์มาปรากฏแล้ว ขอรุคคะระขออัปนาเข้าอุปจาร
 อัปนาเจ้าเกิด ฯ อันไปตุมิตายนั้นจักไปตุมิตายมิได้ก็ไปเกิด ฯ
 เจ้าคนดูซากผีนั้นหากมักมาปรากฏนั้นแต่ ฯ โยคาวจรเจ้าคนจักดู
 ซากผีเอาซากผีมานยากนักแต่ ฯ เหตุว่าเจ้าคนบมิตต์ดาบมิอาจ
 เพื่อเอาดวงวาอายุซากผีนั้นอดบมิได้ ดังที่เปนมตทอ้งโตทอ้งพอง
 เปนมตชัตตทอ้ง ดังที่เป็นรุ่งแดตายเสี่ยก็มีแต่ ฯ เหตุ
 เจ้าคนนั้นบมิตต์ดาบในอันไป เขากด้นเน่าผีเข้าปากเข้าทอ้งจึงเป็น

จึงขออุปจารในห้อยอุคคะว่า ข้าขอเกดสัตตัญญาอุปจารตมารีใน
 ห้อยอุคคะหิมิตต์เจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑๓๑ แห่งข้าบ^๕ตน
 เกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ บริกรรม ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ชอมคดียังลักษณะ
 แห่งอุปจารเกิด ๑ ครันว^๕ร^๕แจ่งแล้วจึงบริกรรม ๓ ที่ ข้าจักเข้า
 เกดอุปจารตมารีเจ้าในห้อยอุคคะเจ้า อยู่นานประมาณ ๕ คำ
 หมาก ๓ ที่ ๑ แล้วบริกรรม ๓ ที่ ข้าขอปฏิภาคนิมิตต์เจ้าอันผ่อง
 อันใสงามเปนดังแก้วมหานิดนั้น จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร
 ๑๓๑ แห่งข้าบ^๕ตนเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ แล้วทอดสติไว้ชอมคดียัง
 ลักษณะแห่งปฏิภาคนิมิตต์มาปรากฏเกิด ๑ หมันขอปฏิภาคนิมิตต์
 หมันบริกรรมมนดีการไปใ้ๆ เมื่อใดปฏิภาคนิมิตต์เจ้ามีวรรณอัน
 เขียวงามเปนดังแก้วมหานิดนั้น เปนดังบัตเขียวปรากฏแล้ว จึง
 ขออุปจารในห้อยปฏิภาคว่า ข้าขอเกดสัตตัญญาอุปจารตมารีเจ้าใน
 ห้อยปฏิภาคนิมิตต์เจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑๓๑ แห่งข้าบ^๕ตน
 เกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ บริกรรมแล้ว ทอดสติไว้ชอมคดียังอุปจารเจ้า
 อันเกิดในขัน^๕ขัน^๕นั้น ๑ ครัน^๕ร^๕แจ่งแล้วบริกรรมว่า เกด้า ปฏิภา^๕ก^๕ุ^๕ด^๕
 นั้น ๓ ที่ แล้วจึงเข้าว่า ข้าจักขอเข้ายังเกดอุปจารตมารีเจ้าในห้อย
 ปฏิภาคนิมิตต์เจ้า อยู่นานประมาณว่ากินหมาก ๕ คำจัดแล้วจึงออก
 ตัญญาให้ขาร^๕เมื่อออกเกิด ๑ เข้า ๒ ที่ ๕ ที่ ๓๐ คำหมาก ข้าขอ
 ปฐมอ^๕ป^๕น^๕า^๕ต^๕มารีเจ้าในห้อยเกด้าเจ้า จงมาเกิดในจักขุทวาร ๑๓๑
 แห่งข้าบ^๕ตนเกิด ๑ ขอ ๓ ที่ ๑ เถ็ด ๑ อุคคะน^๕ย์ ๑ จึงเข้าปฐม-

อธิปไตยเจ้าเทอญ เข้า ๒ ที่ถึง ๕ ที่ ๓๐ คำมากเกิด ฯ เสด็จ วุฑฒ
 หนี่ ฯ บริกรรมว่า เกศา ปฏิภูดา มนติการว่า เกศาเจ้านคร
 เกดียคควรหน้ายเทติหัดเต ฯ ให้จิตต์ใจแต่นลงในปฏิภูดัตถัญญา
 ใจ้ๆเกิด ฯ เหตุเจ้าคนคิกขบัญญัตินั้ปรากฏมในหัวของคองอก
 ยาวย้อยตงมาประไล่ปกคททั้งมวตก็มึ หนึ่งปรากฏเห็นมทั้ง
 บริเวณแห่งกุกู้ทั้งมวตก็ดี เหม็นไฟไหม้มม แม้นไปบิณฑบาตเห็น
 มมผู้หญิงผู้ชายทั้งหลายอันคกในหนทางก็ดี ในหัวแห่งเขากก็ดี ก็ให้
 บังเกิดปฏิภูดัตถัญญา พอดังรากจะพันออกก็มึ ฯ แต่คนเจ้าคิกข
 บัญญาเห็นทวคคี่ดการทั้งมวตเปดดังยังเกดำนั้ทุกอันเต ฯ แม้น
 ว่าโตมา นขา ทนุตา คใจ มัด ๑ด ๑ มุคคี่ กี่ดี ปรากฏเห็น
 เปดดังเกดำนั้ทุกอันเต ฯ จำเรญอันใดบริกรรมอันนั้น มนติการ
 ขออุคคะขอปฏิภาคขออุปะการขออธิปะนาอันนั้นเกิด ฯ เจ้าคน
 มัชฌิมะแต่มุทุนี้ ปรากฏเห็นมมแต ๒ เด้น ๓ เด้น ปรากฏเห็น
 เปดดังขอคมยู่่งแตเปดดังเท่าไคดนั้นก็มึ ฯ แม้นอันนั้นให้แตยัง
 อุคคะขอปฏิภาคขออุปะการอธิปะนาเต ฯ แม้นว่า โตมา นขา ทนุตา
 คใจ มัด นหารู อูจี่ ๑ด ๑ มุคคี่ นนก็ดี เห็นแต่น้อยเปดดัง
 เกดำนนก็ดี เปดดังนั้นก็ขออุปะการขออุคคะขอปฏิภาคขออุปะการขอ
 อธิปะนาเจ้าก็ได้เต ฯ ดวงเท่าว่าให้จิตต์ใจแต่นลงในปฏิภูดัตถัญญา
 เกิด ฯ เจ้ามัชฌิมะมุทุเต ฯ

ปฐวีโกฏฐาต ๒๐ ทัก ฯ อาโปโกฏฐาต ๑๒ ฯ แต่เกศา

ไปรอดมตุกเกมตุกตุก ^๕ ชื่อว่าปรูวโกฏฐาต ๑ แต่ปีตุคไปรอด
 มุคคัน ^๕ ชื่อว่าอาไปโกฏฐาตแด ๑ เกสา อันว่ามทั้งหลาย
 อตุถิ กัมมิ อิมลัมมิ กายเ ในคนอันนี้ ๑ โดมา อันว่าชนทั้งหลาย
 อตุถิ กัมมิ อิมลัมมิ กายเ ในคนอันนี้ ๑ นขา คือเด็บทั้งหลาย
 อตุถิ กัมมิ อิมลัมมิ กายเ ในคนอันนี้ ๑ ทนตา อันว่าพันทั้งหลาย
 อตุถิ กัมมิ อิมลัมมิ มุเข ในปากอันนี้อันเดียว ๑ ตโจ อันว่าหน้
 มัด ^๕ เนื้อ ๑ นหารู อันว่าเอ็น อฏฐิ อันว่า กระตุก ๑ อฏฐิ-
 มิณข ^๕ อันว่าดมองกระตุก วุกก ^๕ อันว่าน้ำม ไคหง ^๕ ๑ หทย
 หัวใจ ๑ ยกน ^๕ ตับ ๑ กิโตมก ^๕ พังผืด ๑ ปีก ^๕ พุง ๑
 ปปผาด ^๕ ปอด ๑ อนค ^๕ ใต้ใหญ่ ๑ อนคคณ ^๕ ใต้น้อย ๑
 อุกุริย ^๕ อาหารใหม่ ๑ กรัด ^๕ อาหารเก่า ๑ มตุกเกมตุกตุก
 ดมของหัว ๑ ปีตุค ^๕ ตี เส่หม ^๕ เส่ตต ๑ ปุพูโพ หนอง ๑ โดหิต
 เตือด ^๕ ๑ เส่โท เหงื่อ ๑ เมโท มันชั้น ๑ อลล ^๕ น้ำตา ๑ วธา
 มันเหลว ๑ เซโพ ^๕ น้ำตาย ๑ ดิงฆาณิกา ^๕ น้ำมูก ๑ ดติกา
 ไช้อ ^๕ ๑ มุคค ^๕ มุค ^๕ อตุถิ กัมมิ อิมลัมมิ กายเ ในคนอันนี้เด ๑

อ. เม. ก. ร. ส. ท. ข. เ. ดมจตุคาตัสกมมุจจนาณิ ภวนุคิ ๑
 จริตาส ^๕ ปน ทส อสุภา กายคคาตติตังฆาตา โกฎฐาตภาวงนา
 จ ๑ ราคจริตัส ^๕ สปปายา ๑ จตล ^๕ ได้ อป ^๕ ปมณ ^๕ ฉายโย นีดา ^๕ ทนิ
 จ จตุตาริ กสิณานิ โทสจริตัส ^๕ สปปายานิ ๑ อานาปาน ^๕ โมห
 จริตัส ^๕ วิตทุกจริตัส ^๕ จ สปปาย ^๕ ๑ พุทธาณ ^๕ สุตติอาทโย ฉ

ตฤทธาจริตต์ต สปุปายา ฯ มรณานุตฺตติ อุปตฺตมานุตฺตติ ตมฺพณา
 วอฏฺฐานานิ พุทฺธิจริตต์ต สปุปายานิ ฯ เตตฺตานิ ปน สปุพฺพานิ
 กมฺมุฏฺฐานานิ สปุพฺเพตฺตปิ สปุปายานิ ฯ ตตฺถ กถิเณตฺตุ ปถุตฺต โมห
 จริตต์ต ฯ ชุทฺทกํ วิคกฺกจริตต์ตํติ ฯ อยเมตฺถ สปุปายเกโท ฯ
 ตมกมฺมุฏฺฐานนโย นิฏฺฐิตो ฯ

โยคาวจรเจ้าตนใด เมื่ออยู่ป่าจำเรณูตมกวิปัสสนาเจ้า
 จงจำเรณูยังบารมี ๓๐ ทศ สวดารยายเมื่อเช้าเมื่อค่ำทุกวันเกิด ฯ

โยคาวจรเจ้าตนใด จำเรณูวิปัสสนาเจ้าเข้าพุทธคุณเข้าอัสตัส
 เปนบาทก้อออกแล้ว จึงว่า ผู้เข้าจกตวงยังบัญญัติแห่งชาอันมี
 ชีวิตเป็นประธานแก่แถวเจ้าทั้ง ๕ บดิน ขอแถวเจ้าทั้ง ๕ เป็นทพ
 แก่ชาบดินเกิด ฯ ไนอิริยาบถอันชาหนึ่งนชาจกจำเรณูยังวิปัสสนา
 เจ้าให้ไต่ยังทิวฐิวฐิตุทธิแท้คหัด ฌิว่าชาบมิไต่ยังทิวฐิวฐิตุ
 เจ้าแท้ แม้นว่าชนชาชาติจกให้ชาติ ๑๓๑ ชีวิตช้ายังเป็นไปอยู่
 กะหมบ ๆ ช้ายังจกทำเพียรเอาให้ไต่ยังทิวฐิวฐิตุทธิเจ้าแท้ ฯ ด่วน
 ตวงายเนอตนนอณว้างคอกยาววาหนาคับ บมิใช่คนบมิใช่เทวดา
 บมิใช่ผู้หญิงบมิใช่ผู้ชายบมิใช่ชีวิต มาตราว่าเทาเป็นกองดังชาร
 คือนามรูป อันมีสภาวะอันรูเปลี่ยนอันรูแปรอันรูฉิบรู่หายรู่แตกรู่
 ทำตาย แต่บัจจยทั้งหลายอันมีวิโรธบัจจยเป็นต้นแต่ ๓ ที่ ฯ
 มนสิการแต่บทว่า นามรูป นั้นมาใ้ ๆ เกิด ฯ ข้าขอบัญญัติญาพระเจ้า
 ไนทิวฐิวฐิตุทธิเจ้า จงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร ๑๓๑ แห่งชา

บดินเกิด ๑ ขอบ ๓ ที่ ๑ ^{๕๕}อนันชอว่าทวิวิฤทธิแต่ ๑ ^{๕๕}ส่วนตั้งกอง
 ตั้งซารคือว่านามรูปนั้น ^{๕๕}แต่จักเกิดด้วยอันหาเหตุหาปัจจัยมิได้นั้น
 กับมีแต่ ๑ ^{๕๕}ส่วนตั้งกองตั้งซารคือว่านามรูปอันนั้นแต่จักเกิดแต่
 เหตุแต่ปัจจัยอันผิดนั้นห้ามได้ ^{๕๕}แต่พาดชนทงหลายหากกล่าวว่ามี
 แต่งผู้หล่อผู้คุมผู้เทวดาพระยาอินทร์แต่พระบรมเมศวร หากปั้นหาก
 แต่งหากหล่อหากคุมให้เป็นนั้นกับมีแต่ ๑ ^{๕๕}ส่วนตั้งกองตั้งซารคือ
 นามรูปอันนั้นแต่จักเกิดแต่เหตุแต่ปัจจัยอันมีอวิชชาทัศนหากกรรม
 อาหารเป็นต้นแต่ ๑ ^{๕๕}ประเภทตั้งซารมี ๓ ประการแต่อันมีแต่ ๔
 คือว่าทพระแต่คุณแต่เหตุแต่ผลแต่ ๑

นามรูป อนิจจัง ชยคุเถน นิจจัง วัตถุ นิพพาน

นามรูป ทุกข์ ภัยคุเถน สุข วัตถุ นิพพาน

นามรูป อนตฺตา อตฺตารกฺเถน ตฺวาริ วัตถุ นิพพาน ๑

ปริกรรม ๓ ที่ ๑ ^{๕๕}ยังอยู่หนึ่งปดงจิตต์ใจลงในบททั้ง ๓ ^{๕๕}นุดก่อน ^{๕๕}ผู้ว่า
 จิตต์ใจแต่่นักหมุ่มบทใดแท้ ^{๕๕}จึงภาวนาบทนั้น ๑ ^{๕๕}ผู้ว่ามักบทัน
 จึงภาวนาว่า นามรูป อนิจจัง ชยคุเถน นิจจัง วัตถุ นิพพาน ๓ ที่ ๑
 หมั้นปริกรรมว่า นามรูป อนิจจัง ๑๓ ๑ ^{๕๕}หมั้นยังอยู่ชมดูให้จิตต์
 ใจแต่่นลงในบทว่า อนิจจัง ^{๕๕}นี้ไปใ้ๆ ๑ ^{๕๕}ครั้นว่าจิตต์ใจแต่่นลง
 แล้วปริกรรมบท อนิจจัง ๓ ที่ ^{๕๕}จึงขอปัญญาใหม่คคามักคญาณ
 ทัตต์ณะว่า ^{๕๕}ข้าขอปัญญาพระเจ้าอันมีใหม่คคามักคญาณทัตต์ณะ
 วิสุทธิเจ้า ^{๕๕}จึงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร ๑๓ ๑ ^{๕๕}แห่งข้านั้นเกิด ๑

๒๐ ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ชอมตุเกิด ๑ เมื่อใดครั้นว่าปรากฏเห็นยัง
 ทัพพะแตกคุณแห่งปัจเจกด้วยปริกรรมว่า นามรูป อนิจจัง ฯลฯ ได้ๆ
 แล้วขอยังสัมมัตถญาณว่า ข้าขอยังมีปัญญาพระเจ้าอนันต์ในสัมมัตถ-
 ญาณเจ้า จึงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร ฯลฯ แห่งข้าบคนเกิด ๑
 ๒๐ ๓ ที่ ๑ หมั้นปริกรรมหมั้นชออยู่ได้ๆเกิด ๑ เมื่อใดครั้นว่า
 ทัพพะแตกคุณปัญญา ๒ ประการมาปรากฏแล้ว จึงไปในอุทฺทยัพพ-
 ญาณเจ้าเกิด ๑ ฉิไม่ปรากฏอย่าไปเทอญ สัมมัตถญาณห่มวรรณะ
 อันเดียว ๑ เมื่อจักไปอุทฺทยัพพญาณนั้นปริกรรมบทว่า นามรูป
 อนิจจัง ฯลฯ นี้ไป ๓ ที่ ๑ ทอดสติไว้ให้จิตตั้งใจเด่นลงใน อนิจจัง
 ได้ๆ ด้วยปริกรรม ๓ ที่ว่า ข้าขอปัญญาพระเจ้าอนันต์ในอุทฺทยัพพ-
 ญาณเจ้า จึงมาเกิดปรากฏในจักขุทวาร ภายทวาร มโนทวาร แห่ง
 ข้าบคนเกิด ๑ ๒๐ ๓ ที่ ๑ ปัญญาในอุทฺทยัพพญาณเจ้านี้ เกิดกับ
 ด้วยลักษณะ ๓ ประการ มีปัญญา ๔ ทัพพะแตกคุณนิพพิทาดันตปิยะ
 ญาณะ ๑ เมื่อว่าทัพพะเกิดด้วยสติปัญญาณะแตรอวิญญาณะ ๑
 เมื่อว่าสติปัญญาณะแตรอวิญญาณะนั้นเป็นกับด้วยอุทฺทยชวยธรรม
 แด ๑ เมื่อว่าคุณนั้นได้กรรม ๒ คือกุศลธรรมแห่งทัพพะนั้นแด ๑
 อุทฺทยัพพญาณนี้วรรณะอันเหลือต้องเป็นดังแตรเมื่อค่าน ๑ มีคคามัคค-
 ญาณทัตถันวิตุทธิได้ญาณ ๒ คือสัมมัตถญาณแตรอุทฺทยัพพญาณ ๑
 ปฏิปทาญาณทัตถันวิตุทธิเจ้าได้ญาณคือเอาอุทฺทยะลูกแรก อุทฺทยะ
 ลูกนั้นนี้วรรณะอันเหลือต้องเป็นดังไฟใหม่บ่าเมื่ออกดางคั้นนั้นแด ๑

ภัทกนิทาน มิวรรณะดำ ๑ พยนิทาน มิวรรณะแดง ๑ ขาทันนุ-
 นิทาน มิวรรณะขาวเป็นดังหมอก ๑ นิพิพิทานิน นิน มิวรรณะ
 เป็นดังป่าเมื่อจักไกลคานน ๑ มุจจิกุกัมยตาณิน นิน มิวรรณะ
 อินชว ๑ ปฏิสังขารนิทาน นิน มิวรรณะอินชวขึ้นบานงาม ๑
 ดิงขารุเพกขานิทาน นิน มิวรรณะอินชวหลาย ๑ อนุโตมนิทาน
 นิน มิวรรณะอินชวเห็นดังขมิ้นเน่านิน ๑ นิทานดูหมิ่นในปฏิ-
 ปทานิทานที่ดัดนิสัยผู้เจ้าแต่ ๑ เมื่อนิทานแลดูนั้นก็ทัพพะแตคุณ
 นิพิพิทาดันคิปะทะทุกดวงแต่ ๑ นิทานดวงอินชวเกิดกับด้วย อินจัน
 ทุกข์ ดวงดวงเกิดกับด้วย อินจัน อนคฺตา ดวงดวงเกิดกับด้วย
 ทุกข์ อนคฺตา ดวงดวงเกิดกับด้วยลักษณะแต่อินชวแต่ ๑ ครั้น
 จักถดวงใด บริกรรมบทธา นามรูป อินจัน นิน ๓ ที่แล้ว ขอ
 บัญญาพระเจ้าให้ได้ในดวงนั้นไปโดยลำดับทราบเท่าถึงอนุโตมนิทาน
 ขอดวงใดบริกรรมอยู่ให้เห็นทัพพะแตคุณจึงไปโดยลำดับนิทานเกิด ๑
 โยคาวจรเจ้าจำเวียงอินจันอุปถัมภ์นามบริบูรณ์แล้ว รวดอนุโตม
 นิทานแล้วจึงไปในทุกขานุปลัดนาเกิด ๑ เมื่อจักไปในทุกขานุ-
 ปลัดนานั้น บริกรรมว่า นามรูป ทุกข์ ภัยทุเณ ดุข์ วิต
 นิพฺพาน ๓ ที่ อยู่ให้จิตตั้งใจแต่ใน ทุกข์ ใจ ๆ ๑ ห่มัน
 บริกรรมแต่ขอปัญญาในนิทานโดยลำดับทราบเท่าถึงอนุโตมนิทาน ๑
 ขอนิทานดวงใดบริกรรม ๓ ที่ จึงขอดวงนั้นเป็นดังบท อินจัน นิน
 เกิด ๑ แม้ชื่อว่า อนคฺตานุปลัดนา ก็บริกรรมว่า นามรูป

ฌานกษิตกำ ปุริ โหติ มคฺคผลดาวโพรหิ ฯ
 จุดศักราชได้ ๓๐๒๓ วันอาทิตย์ เดือนยี่แรม ๒ ค่ำ ปีมะเส็ง ยาม
 พฤษศบตี สว่างมฤตมัมภูฐานดังเข้ดละ พระอาจารย์เจ้าแต่งเป
 นิดสัยแล้วไว้ดำหรับพระศาสดนา แก่ยติโยคาวจรเจ้าอันจักปฏิบัติ
 ตาม ให้พันทุกข์ให้ถึงสู่คตินิพพานธรรมเจ้าแต่ ฯ
 นิพพานปัจจุโย โหมิ อนาคเต ขอข้าผู้สร้างได้พันทุกข์
 ให้ได้ด้วยสุขวัตรธรรมพระพุทธเจ้าทุก ๆ ชาติเกิด ชะ

กรุงเทพฯ ๑

พิมพ์ที่โรงพิมพ์พาณิชย์สรรพุดม

บางกอกน้อย

วันพิมพ์ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๗